

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับ ปัญหาการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยนำเสนอเรียงตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความหมาย ทฤษฎี และกระบวนการบริหารสถานศึกษา
 - 1.1 ความหมายการบริหารสถานศึกษา
 - 1.2 ทฤษฎีการบริหารสถานศึกษา
 - 1.3 กระบวนการบริหารสถานศึกษา
2. หลักการบริหารสถานศึกษา
 - 2.1 การบริหารวิชาการ
 - 2.2 การบริหารงบประมาณ
 - 2.3 การบริหารงานบุคคล
 - 2.4 การบริหารทั่วไป
3. สภาพปัจจุบัน และปัญหาของสถานศึกษาขนาดเล็ก
 - 3.1 สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาขนาดเล็ก
 - 3.2 ปัญหาของสถานศึกษาขนาดเล็ก
 - 3.3 แนวทางพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็ก
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2
 - 4.1 ลักษณะที่ตั้งและพื้นที่
 - 4.2 จำนวนประชากร โรงเรียน นักเรียน และครู
 - 4.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ความหมาย ทฤษฎี และกระบวนการบริหาร

ความหมายการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาเป็นงานที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้จัดระบบและแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ มีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ถิณโณ สาทร (2537 : 2) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา คือ กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการพัฒนาเด็ก เยาวชนประชาชน หรือสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน เช่น ความสามารถ ทักษะ ทักษะ ค่านิยม หรือคุณธรรมทั้งในด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผนและไม่เป็นแบบแผนทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

ถวิล เกื้อถวิลวงศ์ (2538 : 17) อธิบายความหมายของการบริหารสถานศึกษาว่า เป็นภารกิจที่สำคัญของการจัดการศึกษา การบริหารการศึกษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในแง่ของการเป็นศาสตร์ เพราะมีองค์แห่งความรู้มีหลักเกณฑ์ ทฤษฎีที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ ส่วนการบริหารการศึกษาในแง่ที่เป็นศิลป์ก็เพราะจะต้องรู้จักประยุกต์เอาความรู้ หลักการ และทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม การบริหารสถานศึกษาในทางปฏิบัติจึงขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถประสบการณ์ของผู้บริหารแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุตามเป้าหมาย

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2538 : 19) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคลและกลุ่มบุคคลนั้นต้องเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ร่วมดำเนินการเพื่อพัฒนาผู้เรียนหรือเยาวชนให้เจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2539 : 8) ได้กล่าวถึงความหมายการบริหารสถานศึกษา คือ การดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อการบริหารทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีในสังคม

ธีรวุฒิ ประทุมพนรัตน์ (2539 : 81) ได้กล่าวถึง การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมการบริหารการศึกษาอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารการศึกษาในระดับสถานศึกษากระทำร่วมกับผู้เกี่ยวข้องให้บรรลุวัตถุประสงค์คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และพัฒนาในด้านต่างๆ ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนตามความมุ่งหมายของหลักสูตร อันเป็นแนวนโยบายของรัฐที่กำหนดไว้

กิติมา ปริดีคิดถ (2540 : 4) ได้สรุปว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง ความพยายามที่จะดำเนินงานที่เกี่ยวกับเรื่องของการศึกษา ได้แก่ หลักสูตร ครู นักเรียน วัสดุ อุปกรณ์ ตำราเรียน และอาคารสถานที่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 10) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา ว่าเป็นการดำเนินงานตามขอบข่ายงานครบทั้งการบริหารงานทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ งานสถานศึกษากับชุมชน และงานอาคารสถานที่

อำนาจ ถาวร (2542 : 1) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดกิจกรรมที่กลุ่มบุคคลร่วมมือกันดำเนินการให้การศึกษาแก่สมาชิกของสังคม เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม

ธีระ ภักดี (2544 : 7) กล่าวว่า การบริการสถานศึกษา หมายถึง การวางแผนดำเนินงานด้านการศึกษาให้กับนักเรียนซึ่งมีกระบวนการเกี่ยวข้องกับครู หลักสูตร แบบเรียน อุปกรณ์การสอน และการวัดผล เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2544 : 99) ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาว่า หมายถึง การใช้คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาตามความมุ่งหมายของหลักสูตร การบริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบการบริหารราชการ โดยรูปแบบของสถานศึกษารัฐบาลจัดว่าเป็นองค์การประเภทสาธารณะ ขณะเดียวกันก็เป็นองค์การประเภทบริการ ผู้บริหารเป็นเพียงผู้ดูแลให้ทุกฝ่ายทำงานให้ดีที่สุด เพื่อให้บรรลุปรัชญาและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา

เฮอร์ลิส (Harris. 1989 : 19) ได้ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาว่าเป็นกระบวนการในการสร้างบูรณาการแห่งความสามารถของบุคคล และการนำประโยชน์จากวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้อย่างเหมาะสมเพื่อช่วยให้มีการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีใช้เพียงแต่มุ่งพัฒนาอนุชนของชาติเท่านั้น แต่ยังมุ่งให้การพัฒนาบุคลากรต่าง ๆ ของสถานศึกษาอีกด้วย

กู๊ด (Good. 1993 : 54) ได้กล่าวถึงความหมายการบริหารสถานศึกษาไว้ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง หมายถึง การอำนวยความสะดวก และการดำเนินการเกี่ยวกับภาระหน้าที่ทั้งหมดของสถานศึกษา โดยจะต้องคำนึงถึงผลสุดท้ายของการศึกษาเป็นหลักสำคัญ และ ประการที่สอง หมายถึง การควบคุมและการจัดการด้านต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวกับ

การจัดการเรียนการสอน เช่น เรื่องเกี่ยวกับครู นักเรียน แผนการสอน หลักสูตร กิจกรรม วิธีสอน สื่อการเรียนการสอน และการแนะแนว

เกรจจ์ (Gregg. 1997 : 32) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า เป็นการปฏิบัติงานและเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำการเพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับงานสอน นักเรียนที่เข้ามารับการศึกษานในสถาบันการศึกษา

จากความหมายการบริหารสถานศึกษาสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการจัดการศึกษาของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ที่บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมต่อไป

2. ทฤษฎีการบริหารสถานศึกษา

ทฤษฎีการบริหารสถานศึกษาเป็นแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพงานของสถานศึกษา หรือแนวปฏิบัติที่เหมาะสมสู่เป้าหมายการศึกษา ตรงตามเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ นักวิชาการ ได้กล่าวถึงทฤษฎีการบริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมไว้ ดังนี้

2.1 การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

การบริหารจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) มีหลักการสำคัญและกรอบแนวคิด ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545 : 9-10)

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการกระจายอำนาจ การจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา ให้สามารถตัดสินใจดำเนินการได้สอดคล้องกับ แนวทางพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงสุด

2. หลักการใช้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลาง (School Center) สถานศึกษา จะเป็นหน่วยงานบริหาร ไม่ใช่ผู้ถูกบริหาร สถานศึกษาจะเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาศักยภาพของเด็ก สามารถกำหนดจุดมุ่งหมาย เป้าหมาย ทิศทางการวางแผนจัดการศึกษาของตนเอง ที่สอดคล้องกันทั้งในระดับส่วนกลาง เขตพื้นที่การศึกษา ท้องถิ่น และชุมชน

3. หลักการมีส่วนร่วม (Collaboration Participation) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการบริหาร การตัดสินใจและการจัดการศึกษา ทำให้ เกิดความตระหนักและความรู้สึกเป็นเจ้าของ

4. หลักการพึ่งตนเอง (Self Management) เน้นให้สถานศึกษามีระบบ บริหารตนเอง มีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบการดำเนินงานตามความพร้อมและสถานการณ์ของ

สถานศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมองเห็นจุดหมาย เป้าหมายของสถานศึกษาตรงกัน สามารถบูรณาการ
 สภาวะการณ์ของท้องถิ่นกับสถานศึกษา มาส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ด้วยความภาคภูมิใจ

5. หลักการประสานงาน (Co-ordination) สามารถประสานงานกันได้
 ทุกระดับทั้งแนวตั้งและแนวนอน เป็นกิจกรรมที่ต้องเน้นและเข้มแข็ง ทั้งสร้างความเข้าใจระหว่าง
 บุคลากรในสถานศึกษา และบุคคลภายนอก รวมทั้งการประสานงาน แสวงหาความร่วมมือ
 ความช่วยเหลือ ทั้งทรัพยากรและเทคนิควิธีการใหม่ ๆ

6. หลักความต่อเนื่องและหลากหลาย (Continuity and Diversity)
 การบริหารจำเป็นต้องมีความต่อเนื่องใช้เวลารวมทั้งการใช้เทคนิคการบริหาร จะต้องมีความ
 หลากหลายและสอดคล้องกัน มุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน สามารถปรับใช้การบริหารเพื่อนำไปสู่
 ผลสัมฤทธิ์ได้

7. หลักการพัฒนาตนเอง (Self-improvement) สถานศึกษาจะต้องพัฒนา
 ไปสู่องค์กรการเรียนรู้ พัฒนาการตนเองอยู่เสมอเพื่อให้เกิดการพัฒนา ทั้งการพัฒนาองค์กร พัฒนา
 วิชาชีพพัฒนาบุคคลและพัฒนาทีมงาน โดยนำองค์ประกอบเหล่านี้มาวิเคราะห์สังเคราะห์
 เป็นวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษานั้น ๆ

8. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check Balance) ส่วนกลางและ
 เขตพื้นที่การศึกษาจะกำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน และจะมีองค์กรตรวจสอบคุณภาพ
 ทั้งนี้จะเป็นการประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ทั้งนี้หลักการบริหารงาน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จะต้องคำนึงถึงหลักธรรมรัฐ
 หรือธรรมมาภิบาลทั้ง 6 ประการ มาประกอบการบริหารด้วย คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม
 หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า โดยจะต้องมี
 อำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาครูในสถานศึกษาในด้านความรู้ ความสามารถและการจัด
 ทรัพยากรในสถานศึกษา

2.2 ระบบการประกันคุณภาพ

การประกันคุณภาพ หมายถึง การให้ความมั่นใจว่ามีคุณภาพในการให้บริการ
 (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ. 2547 : 200)

การประกันคุณภาพ หมายถึง การประกันคุณภาพในสินค้าที่ทำให้ลูกค้า
 สามารถซื้อสินค้าได้ด้วยความมั่นใจ และใช้สินค้าไปในเวลายาวนานด้วยความมั่นใจและพึงพอใจ
 (Ishikawa. 1995 : 75)

การประกันคุณภาพ หมายถึง กิจกรรมหรือการปฏิบัติทั้งหมดที่เป็นระบบและ

มีการวางแผนล่วงหน้าอันเป็นสิ่งจำเป็นที่จะสร้างความมั่นใจในระดับหนึ่งได้ว่าสินค้า หรือบริการหนึ่ง ๆ จะมีคุณภาพตามข้อกำหนดที่วางไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 12)

กระบวนการประกันคุณภาพ (Quality Assurance : QA) ที่กระทรวง-ศึกษาธิการนำมาใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยการดำเนินงาน 3 ประการ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 13-14)

2.2.1 การควบคุมคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

- 1) การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต ปัจจัย และกระบวนการ
- 2) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- 3) การดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้

2.2.2 การตรวจสอบและแทรกแซงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้

- 1) การจัดทำรายงานของสถานศึกษาต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 2) การนิเทศติดตามและช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 3) กำหนดมาตรการในการปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษาที่คุณภาพ

ไม่ถึงเกณฑ์

2.2.3 การประเมินคุณภาพ ประกอบด้วย

- 1) การทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- 2) การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา
- 3) การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม

2.3 หลักธรรมาภิบาล

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มีหลักปฏิบัติที่ช่วยประกันว่าผู้บริหารได้ดำเนินการบริหารด้วยความรับผิดชอบ และนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จขององค์กรอย่างแท้จริง เป้าหมายดังกล่าวรวมไปถึงความรับผิดชอบ การเปิดเผย โปร่งใส การมีส่วนร่วม ประกอบด้วยหลักการ 6 ประการ ซึ่งได้ใช้โดยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้แก่ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 14-16)

2.3.1 หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัย เป็นธรรม เป็นยอมรับของสังคม และสังคมพร้อมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย

กฎ ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคล

2.3.2 หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

2.3.3 หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

2.3.4 หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ

2.3.5 หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และกล้ายอมรับผลงานการกระทำของตน

2.3.6 หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนนาน

2.4 การพัฒนาคุณภาพทั้งระบบ

การพัฒนาคุณภาพทั้งระบบ (Total Quality Management : TQM) เกิดขึ้นตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีการพัฒนาสถานศึกษาเกิดขึ้นทุกส่วน โดยทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนา และทุกฝ่ายต้องได้รับการพัฒนาทั้งในส่วนของนักเรียน ครู และผู้บริหาร โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545 : 13-14)

2.4.1 ทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกันตามแนวทางการวิเคราะห์ศักยภาพและอุปสรรคของคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แล้วนำมาสร้างพันธกิจและเป้าหมายการพัฒนาอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งกำหนดมาเป็นแผนกลยุทธ์หรือธรรมนูญของสถานศึกษาได้

2.4.2 การพัฒนาสถานศึกษาจะต้องดำเนินการพัฒนาทั้งในส่วนของผู้บริหารหรือการบริหารจัดการสถานศึกษา ครูผู้สอนหรือการจัดการเรียนการสอน และผู้เรียน หรือผลผลิต

2.4.3 ทุกส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสียในสถานศึกษาจะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาทุกขั้นตอน และการกระจายความรับผิดชอบแต่ละกิจกรรมในรูปของทีมงาน

2.4.4 ทุกระบบงานย่อยทุกระบบหรือทุกทีมงานต้องมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกัน

2.4.5 ทุกกิจกรรมในสถานศึกษาจะต้องนำไปสู่วิสัยทัศน์หรือเกณฑ์พัฒนาในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

2.4.6 สถานศึกษาต้องมีการประเมินตนเองเป็นระยะ เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ละขั้นตอนในแต่ละกิจกรรม

2.4.7 สถานศึกษาเป็นองค์การเรียนรู้ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษาต้องมีการเรียนรู้ และร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

ทั้งนี้รูปแบบการพัฒนาทั้งระบบ โดยแต่ละสถานศึกษาสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษาและท้องถิ่น โดยการนำรูปแบบ CLIP มาเป็นจุดเน้น เพื่อให้สถานศึกษาก้าวไปสู่การพัฒนาทั้งระบบ โดยมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement - C) หมายถึง การพัฒนาการดำเนินในทุกกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และครบทั้งการพัฒนา ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านผู้เรียน

2. การเรียนรู้ (Learning - L) หมายถึง การที่นักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาได้ร่วมเรียนรู้และแลกเปลี่ยนแนวทางพัฒนาหรือเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาแก้ไขหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. การบูรณาการ (Integration - I) หมายถึง การกระทำให้สมบูรณ์หรือการทำให้หน่วยย่อย ๆ ทั้งหลายที่สัมพันธ์ และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งในรูปโครงสร้างใหญ่หรือแต่ละฝ่ายงาน และในระดับทีมงานที่เป็นแกนนำพัฒนากิจกรรมที่สถานศึกษามอบหมาย รวมทั้งมีการบูรณาการภารกิจ กิจกรรม ความรับผิดชอบ ทรัพยากร บุคลากร และเทคโนโลยีการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนดไว้

4. การมีส่วนร่วม (Participation - P) หมายถึง การมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของทุกฝ่ายที่มีส่วนได้เสีย และร่วมประเมินตรวจสอบผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดำเนินการ

คั้งนั้นการพัฒนาคุณภาพทั้งระบบเกิดขึ้นตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีการพัฒนาสถานศึกษาเกิดขึ้นทุกส่วน โดยทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนา และทุกฝ่ายต้องได้รับการพัฒนาทั้งในส่วนของนักเรียน ครู และผู้บริหาร ด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ การบูรณาการ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

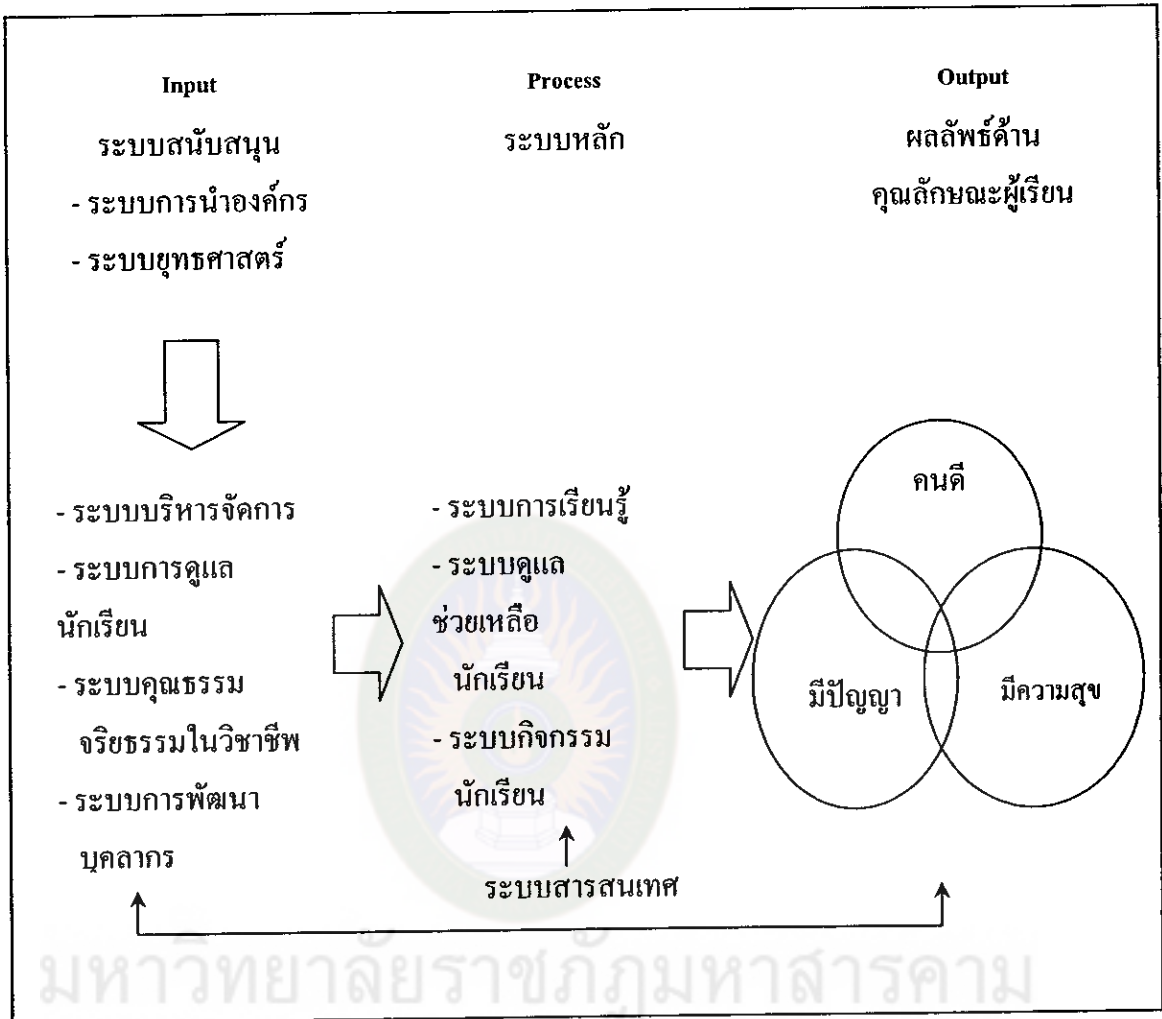
2.5 การบริหารเชิงระบบในโรงเรียน

การบริหารเชิงระบบในโรงเรียน (System Approach) เป็นการวิเคราะห์และพัฒนาระบบหลักของโรงเรียนซึ่งเป็นระบบใหญ่และจะมีระบบอื่นที่เป็นระบบสนับสนุนซ้อนอยู่ ระบบเหล่านี้เป็นกระบวนการทำงานในโรงเรียนตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยและกระบวนการที่จำเป็นต้องมีการประกันคุณภาพการทำงาน ประกอบด้วย

2.5.1 ระบบหลัก (Core System) คือ ระบบการเรียนรู้ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และระบบกิจกรรมนักเรียน

2.5.2 ระบบสนับสนุน (Support System) คือ ระบบการนำองค์กร ระบบยุทธศาสตร์ ระบบการดูแลนักเรียน ระบบคุณธรรมจริยธรรมในวิชาชีพ ระบบการพัฒนาบุคลากร ระบบชุมชนสัมพันธ์ และระบบสารสนเทศ

รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 1 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 4-5)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY
แผนภูมิที่ 1 ระบบการบริหารเชิงระบบในโรงเรียน

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการบริหารสถานศึกษา เป็นแนวคิดสำคัญเพื่อนำไปเป็นแนวทาง กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการศึกษา จะต้องจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นเชิงบูรณาการ ด้านเครื่องมือ เทคนิควิธีการพัฒนาองค์กรเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องวิเคราะห์ สถานภาพขององค์กร กำหนดมุมมองให้ครอบคลุมภารกิจทุกด้าน ต้องสามารถกำหนดตัวชี้วัด ความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม บริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้โรงเรียนสามารถพึ่งตนเองได้ ใช้กระบวนการประกันคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย การควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและ แทรกแซงคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพ รวมทั้งการนำหลักการสำคัญของระบบการเสริม พลังอำนาจการทำงานมี 2 ประการ คือ ทำให้บุคลากรมีความรู้และได้แสดงออกซึ่งทักษะ และ ประสบการณ์ มาใช้ในการพัฒนาองค์กร ตลอดจนการนำแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนเชิงระบบ

เพื่อให้โรงเรียนใช้ขีดความสามารถที่มีอยู่เป็นปัจจัยนำเข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการ ได้อย่างมีคุณภาพ

3. กระบวนการบริหารสถานศึกษา

3.1 ความหมายของกระบวนการบริหาร

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2538 : 39) ได้ให้ความหมายของกระบวนการบริหารว่า หมายถึง แนวทาง เทคนิค หรือวิธีการที่ผู้บริหารใช้ในการปฏิบัติภารกิจให้ประสบความสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย

ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์ (2539 : 25) กล่าวว่า กระบวนการบริหารการศึกษาเป็น กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการศึกษา ซึ่งจะต้องกระทำเป็นขั้นตอนที่เรียงไว้ จึงจะบรรลุวัตถุประสงค์

ธงชัย สันติวงษ์ (2540 : 94) ให้ความหมายว่า กระบวนการบริหาร หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร โรงเรียนด้วยวิธีกระทำเป็นขั้นตอนต่อเนื่องหมุนเวียนไปอย่างเป็นระบบโดยไม่ขาดตอนจากกัน

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2544 : 36) ได้กล่าวถึง กระบวนการบริหารไว้ว่า เป็นกระบวนการการบริหารเป็นเรื่องสำคัญโดยเฉพาะการบริหารการศึกษานั้น เพราะการจัดการธุรกิจทางการศึกษานั้นจะต้องใช้ปัจจัยต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งกำลังคน ได้แก่ ครู และนักเรียน เงินและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การจัดการที่ดีหรือผู้บริหารรู้จักใช้วิธีกระบวนการบริหารและเทคนิคในการจัดการที่ดี ก็จะเป็นการประหยัดทั้งบุคคล เงิน วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ และเวลาได้ดีด้วย

3.2 ขั้นตอนของกระบวนการบริหาร

ขั้นตอนการปฏิบัติในกระบวนการบริหาร ซึ่งเป็นวิธีการจัดการที่มีหลักเกณฑ์ตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) กระบวนการบริหารจะกำหนดขอบเขตและทำหน้าที่ตามขั้นตอนต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนในกระบวนการบริหารไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 3-8) กล่าวถึง กระบวนการบริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 4 ขั้นตอน เรียงตามลำดับ คือ

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ เป็นการศึกษาข้อมูล

เบื้องต้นเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการพัฒนาหรือเป้าหมายในการปฏิบัติงานของโรงเรียน ที่เป็นข้อมูลสำคัญยิ่งในการวางแผนบริหารโรงเรียน จำแนกได้ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพที่เป็นจริง กำลังเป็นอยู่หรือ
ดำเนินการในขณะนั้น

1.2 ปัญหา หมายถึง ผลที่ปรากฏที่ไม่เป็นตามที่คาดหวังหรือ
ตามต้องการ

1.3 ความต้องการ หมายถึง ระดับความคาดหวังหรือจุดสุดท้าย
ของงานที่แสดงระดับของผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์

2. การวางแผน หมายถึง การคิด หรือกำหนดทางเลือกในการดำเนินการ
หรือการแก้ปัญหาไว้ล่วงหน้า เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด อย่างประหยัด และให้ได้
ประโยชน์สูงสุด การวางแผนเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการบริหารโรงเรียน ซึ่งต่อจากขั้นตอน
การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผนเป็นการคิดไว้ล่วงหน้าว่าจะทำอะไร
จะทำอย่างไรเมื่อไรและให้ใครทำ

3. การดำเนินการตามแผนงาน เป็นขั้นตอนสำคัญของกระบวนการบริหาร
หากไม่มีการปฏิบัติตามขั้นตอนนี้ แผนที่ตั้งไว้ก็จะเสียเปล่า การดำเนินการตามแผนการควบคุม
กำกับติดตามและนิเทศงานอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอเพื่อการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

4. การประเมินผลเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการบริหารโรงเรียน
จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ผลการประเมินจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อน
ของการบริหารงาน และเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนต่อไป

อุทัย บุญประเสริฐ (2543 : 56-57) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับขั้นตอน
ในการกระบวนการบริหารการศึกษา ประกอบด้วย

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดแผนงานและโครงการที่จะ
ทำในอนาคตตามเป้าหมายของหน่วยงาน

2. การจัดสรรทรัพยากร (Allocation) หมายถึง การจัดหาและการจัดสรร
ทรัพยากรการเงิน กำลังคน และวัสดุ ตามความต้องการของแผนงาน

3. การให้แรงกระตุ้น (Stimulation) หมายถึง การให้แรงจูงใจและ
การบำรุงขวัญ เพื่อให้บุคลากรมีพฤติกรรมตามเป้าหมาย

4. การประสานงาน (Coordination) หมายถึง การประสานกิจการ
ด้านต่าง ๆ เพื่อสัมฤทธิ์ผลของงาน

5. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

ทีด (Tead. 1991 : 105) ได้วิเคราะห์กระบวนการบริหารโดยมุ่งเน้นความสำคัญที่หน่วยงานย่อย ๆ ในองค์การเป็นหลัก และได้เน้นลำดับความสำคัญในการบริหารเป็นกระบวนการ ซึ่งมีอยู่ 10 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของงานให้ชัดเจนและรัดกุม
2. การจัดทำแผนภูมิอย่างกว้าง ๆ ของโครงสร้างขององค์การหรือหน่วยงาน
3. กำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบและอำนาจให้บุคลากร
4. มอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยอาศัยหลักการกระจาย

อำนาจ

5. ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินไปด้วยดี
6. การปฏิบัติงานโดยการรักษาระดับและคุณภาพของงานให้อยู่ในระดับ

ที่ดีขึ้นอยู่เสมอ

7. จัดให้มีการติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยงาน โดยมีบุคลากรหรือคณะกรรมการเป็นผู้ประสานงานในหน่วยงาน

8. บำรุงขวัญกระตุ้น และให้กำลังใจเพื่อบุคลากรทุกคนได้มีกำลังใจ

ในการปฏิบัติงานอย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

9. การประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยเทียบกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แต่แรก

10. พิจารณางานในอนาคต เตรียมวางแผนในอนาคตโดยตั้งวัตถุประสงค์

ความมุ่งหมายไว้รับสถานการณ์ในอนาคต เตรียมกลุ่มทางตลอดจนเครื่องมือต่าง ๆ ไว้ให้พร้อมสำหรับการปฏิบัติงานขั้นต่อไปในอนาคต

เอลสบรี และ แม็กแนลลี่ (Elsbry and McNally. 1992 : 77) ได้เสนอขั้นตอนของกระบวนการบริหารงานไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. To Plan หมายถึง การวางแผนเพื่อปฏิบัติ
2. To Organize หมายถึง การรวบรวมเครื่องมือ วัสดุ และกำลังคน
3. To Command หมายถึง การสั่งงานบังคับบัญชาให้บุคคลปฏิบัติตาม

หน้าที่

4. To Coordinate หมายถึง การประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ ให้มี

ความสัมพันธ์กัน

5. To Control หมายถึง การควบคุมให้ทำงานทุกอย่างดำเนินไปตามที่วางแผนไว้

กูลิก และอาร์วิก (Gulick and Urwick 1996 : 13-14) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบในการบริหารงาน ประกอบด้วย

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การจัดการ โครงการและแผนปฏิบัติ รวมทั้งวิธีปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน
2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การกำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ การแบ่งส่วนงาน และการจัดสายงานเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์
3. การจัดบุคลากร (Staffing) หมายถึง การบริหารด้านบุคลากร ได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร และการเสริมสร้างบรรยากาศของการทำงานที่ดี
4. การอำนวยการ (Directing) หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมบังคับบัญชา และการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานในฐานะที่ผู้บริหารเป็นหัวหน้าหน่วยงาน
5. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานกิจการต่าง ๆ ของหน่วยงานเพื่อให้เกิดมีความร่วมมือประสานงานที่ดี และดำเนินไปสู่จุดหมาย
6. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลปฏิบัติงานของหน่วยงานเพื่อให้ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวและความคืบหน้าของกิจการอย่างสม่ำเสมอ
7. การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การจัดทำงบประมาณ การจัดทำบัญชีการใช้จ่ายเงิน และการควบคุมตรวจสอบด้านการเงินและทรัพย์สิน

เกรจจ์ (Gregg. 1997 : 274-316) ได้วิเคราะห์และสรุปขั้นตอนของกระบวนการบริหารไว้ 7 ขั้นตอน คือ

1. การตัดสินใจสั่งการ ซึ่งเป็นหัวใจของกระบวนการบริหาร
2. การวางแผน ซึ่งมีความสำคัญต่อการบริหารงานทุกประเภท ถ้าขาดการวางแผนกิจกรรมนั้นจะไม่สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การจัดองค์การ ทำให้เกิดความมีระบบระเบียบในการปฏิบัติงาน กำหนดอำนาจหน้าที่และตำแหน่งต่าง ๆ อย่างชัดเจน
4. การติดต่อสื่อสาร ซึ่งเป็นกระบวนการส่งข่าวสาร คำสั่ง อธิบาย จากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง จากหน่วยงานหนึ่งไปอีกหน่วยงานหนึ่ง ซึ่งจะต้องชัดเจน ใจความก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน

5. การใช้อิทธิพลกระตุ้นให้บุคลากรทำงาน ซึ่งหน่วยงานทุกชนิด จำเป็นต้องมีระบบควบคุมบังคับบัญชา เพื่อให้กิจการต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างราบรื่น โดยการปฏิบัติ ตามคำสั่งนั้น รวมทั้งการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติอย่างเต็มที่

6. การประสานงาน ซึ่งเป็นการร่วมมือระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือ หน่วยงานต่อหน่วยงานมีการติดต่อสัมพันธ์กันช่วยเหลือกันด้านบุคคล วัสดุ และทรัพยากรอื่น ๆ

7. การประเมินผลงาน เป็นการติดตามเป็นระยะ อย่างต่อเนื่องกัน มีการ ประเมินผลตรวจสอบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตรงตามเป้าหมาย

ฟิส และ รุสเซลล์ (Fisk and Russell. 2000 : 221) ได้สรุปกระบวนการบริหาร เป็นวงจร 5 ลักษณะ คือ การตัดสินใจ การจัดโปรแกรม การติดต่อกัน การควบคุม และการประเมิน คุณค่า ส่วนขั้นตอนของกระบวนการบริหารมี 5 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผนหรือโครงการ
2. การจัดเค้าโครงการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของตำแหน่งต่าง ๆ ไว้ให้แน่นอนและรัดกุม
3. การวินิจฉัยสั่งการและมอบหมายงาน
4. การประสานงาน
5. การควบคุมและติดตามดูแลปฏิบัติงาน

จากกระบวนการบริหารสถานศึกษาสรุปได้ว่า เป็นวงจรหลักการบริหารที่เป็นระบบ และครบทุกฝ่าย/งาน/สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วยวงจรสำคัญ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงาน และการบริหารงบประมาณของ สถานศึกษา

หลักการบริหารสถานศึกษา

หลักการบริหารสถานศึกษาที่กำหนดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการของกระทรวง-ศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 ที่มุ่งหวังยกระดับการศึกษาให้ได้มาตรฐาน และจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงมีคุณภาพ โดยบัญญัติให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณการบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไปไปยังสถานศึกษาโดยตรง การจัดองค์กรเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน

ที่จัดบริการสาธารณะย่อมจะมีอิสระในการบริหารทั้งด้านทรัพยากร บุคคล และอำนาจหน้าที่ ในกรอบที่กฎหมายให้อำนาจไว้ รวมทั้งกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้สถานศึกษากำหนด โครงสร้างการบริหารและการจัดการศึกษาใหม่ ให้สอดคล้องกับความเป็นนิติบุคคล กล่าวคือ มีความอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว รวมทั้งสถานศึกษาสามารถจัดหารายได้ผลประโยชน์ และระดม ทรัพยากรมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาได้มากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันสถานศึกษา ก็ต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นจาก การบริหารจัดการตามพระราชบัญญัติใหม่ที่เกิดขึ้นดังกล่าว จึงกำหนดภารกิจการบริหารไว้ 4 ด้าน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 32-77)

1. การบริหารวิชาการ มีขอบข่ายภารกิจ ดังนี้

1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ คือ

1.1.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 จาก สาระแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการ ของสังคม ชุมชน และท้องถิ่น

1.1.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อม และประเมินสถานภาพสถานศึกษา เพื่อ กำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1.3 จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตร สถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพยายามบูรณาการ เนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

1.1.4 นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการ การใช้หลักสูตรให้เหมาะสม

1.1.5 นิเทศการใช้หลักสูตร

1.1.6 ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

1.1.7 ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แนวทางการปฏิบัติ คือ

1.2.1 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วย การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2.2 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

1.2.3 จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

1.2.4 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

1.3 การวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน แนวทางการปฏิบัติ คือ

1.3.1 กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา

1.3.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.3.3 ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินผลตามสภาพจริงทั้งจากกระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน

1.3.4 จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการ และอื่น ๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

1.3.5 พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

1.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา แนวทางการปฏิบัติ คือ

1.4.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา

1.4.2 ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

1.4.3 ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจน การเผยแพร่ผลงานการวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

1.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แนวทาง การปฏิบัติ คือ

1.5.1 ศึกษา วิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ

1.5.2 ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน

1.5.3 จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ การพัฒนางานด้านวิชาการ

1.5.4 ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาและการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

1.5.5 การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา

1.6 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ แนวทางการปฏิบัติ คือ

1.6.1 สํารวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง

1.6.2 จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียง

1.6.3 จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ และ ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่น ที่จัดการศึกษาในการจัดตั้ง ส่งเสริม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน

1.6.4 ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.7 การนิเทศการศึกษา แนวทางการปฏิบัติ คือ

1.7.1 จัดระบบนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา

1.7.2 ดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนในรูปแบบ หลากหลาย และเหมาะสมกับสถานศึกษา

1.7.3 ประเมินผลการจัดระบบ และกระบวนการนิเทศการศึกษา

ในสถานศึกษา

1.7.4 ติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนของสถานศึกษา

1.7.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์การจัดระบบนิเทศการศึกษา ภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

1.8 การแนะแนวการศึกษา แนวทางการปฏิบัติ คือ

1.8.1 จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการเรียนการสอน

1.8.2 ดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคน

ในสถานศึกษา

1.8.3 ติดตามและประเมินผลการจัดการระบบและกระบวนการแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา

1.8.4 ประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ ด้านการแนะแนวการศึกษา กับสถานศึกษา หรือเครือข่ายการแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา

1.9 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แนวทางการปฏิบัติ คือ

1.9.1 จัดระบบโครงสร้างองค์กร ให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.9.2 กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวง เป้าหมายความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษา หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

1.9.3 วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา

1.9.4 ดำเนินการพัฒนางานตามแผนและติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายใน เพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.9.5 ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ในการปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

1.9.6 ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

1.9.7 ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาในการประเมินสถานศึกษา เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและ ต่อเนื่อง

1.10 การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน แนวทางการปฏิบัติ คือ

1.10.1 การศึกษา สำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน

1.10.2 จัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด และเทคนิค ทักษะทางวิชาการ เพื่อการพัฒนา ทักษะวิชาชีพ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนหรือท้องถิ่น

1.10.3 การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนหรือท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วม ในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา และที่จัดโดยบุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

1.10.4 ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครั้ว ชุมชน และท้องถิ่น

1.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและ องค์กรอื่น แนวทางการปฏิบัติ คือ

1.11.1 ประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา ของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ทั้งบริเวณใกล้เคียงภายในเขตพื้นที่การศึกษา และต่างเขตพื้นที่การศึกษา

1.11.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

1.12 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา แนวทางการปฏิบัติ คือ

1.12.1 ดำรงและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการ ในการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่น ที่จัดการศึกษา

1.12.2 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาวิชาการและการพัฒนาคุณภาพ การเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครั้ว หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

1.12.3 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

2. การบริหารงบประมาณ มีขอบข่ายภารกิจ ดังนี้

2.1 การจัดทำและเสนอของบประมาณ ได้แก่

2.1.1 การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา

2.1.2 การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา โดยครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ

2.1.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมในการเสนอของบประมาณ

2.2 การจัดสรรงบประมาณ ได้แก่

2.2.1 การจัดสรรงบประมาณภายในสถานศึกษา

2.2.2 การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ

2.3 การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน ได้แก่

2.3.1 การตรวจสอบติดตามการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

2.3.2 การประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

2.4 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ได้แก่

2.4.1 การจัดการทรัพยากร แนวทางการปฏิบัติ คือ

1) ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานภายในสถานศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาทราบรายการสินทรัพย์ของสถานศึกษาเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน

2) วางระบบการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

3) สนับสนุนให้บุคลากร และสถานศึกษาร่วมมือกันใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

2.4.2 การระดมทรัพยากร แนวทางการปฏิบัติ คือ

1) ศึกษา วิเคราะห์กิจกรรมและภารกิจ งาน/โครงการ ตามกรอบประมาณการระยะปานกลาง และแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีความจำเป็นต้องใช้เงินเพิ่มเติมจากประมาณการรายได้งบประมาณไว้ เพื่อจัดลำดับความสำคัญตามความเร่งด่วนและช่วงเวลา

2) สำรวจข้อมูลนักเรียนที่มีความต้องการได้รับการสนับสนุนทุนการศึกษาตามเกณฑ์การรับทุนทุกประเภท ตั้งกรรมการพิจารณาคัดเลือกนักเรียนได้รับทุนการศึกษา โดยตรวจสอบข้อมูลเชิงลึกพร้อมๆ กับการจัดทำข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน

3) ศึกษา วิเคราะห์แหล่งทรัพยากร บุคคล หน่วยงาน องค์กร และ

ท้องถิ่นที่มีศักยภาพให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา รวมทั้งติดต่อประสานความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม

- 4) จัดทำแผนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาและทุนการศึกษา โดยกำหนดวิธีการ แหล่งการสนับสนุน เป้าหมาย เวลาดำเนินงาน และผู้รับผิดชอบ
- 5) เสนอแผนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาและทุนการศึกษาต่อ คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและดำเนินการในรูปคณะกรรมการ
- 6) เก็บรักษาเงินและเบิกจ่ายไปใช้ตามแผนปฏิบัติการประจำปีที่ต้องใช้วงเงินเพิ่มเติมให้เป็นไปตามระเบียบของทุนการศึกษาและระเบียบว่าด้วยเงินนอกงบประมาณ ทั้งตามวัตถุประสงค์และไม่กำหนดวัตถุประสงค์

2.4.3 การจัดการรายได้และผลประโยชน์ แนวทางการปฏิบัติ คือ

- 1) วิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษาที่ดำเนินการจัดการรายได้ และ สินทรัพย์ในส่วนที่จะนำมา ซึ่งรายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษา เพื่อจัดทำระเบียบข้อมูล
- 2) จัดทำแนวปฏิบัติหรือระเบียบของสถานศึกษาเพื่อจัดการรายได้ และ บริหารรายได้ และบริหารรายได้และผลประโยชน์ตามแต่ละสภาพของสถานศึกษา โดยไม่ขัดต่อ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง
- 3) จัดหารายได้และผลประโยชน์ และจัดทำทะเบียนคุม เก็บรักษาเงิน และเบิกจ่ายให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.4.4 กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา แนวทางการปฏิบัติ คือ

- 1) สำรวจประเภทกองทุน และจัดทำข้อมูลยอดวงเงินและหลักเกณฑ์ ของแต่ละกองทุน
- 2) สำรวจความต้องการของนักเรียนและคัดเลือกเสนอให้กู้ยืมตาม หลักเกณฑ์ที่กำหนด

3) ประสานการกู้ยืมกับหน่วยปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

4) สร้างความตระหนักแก่ผู้กู้ยืม

5) ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงาน

2.4.5 กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา แนวทางการปฏิบัติ คือ

- 1) จัดระบบสวัสดิการเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องและ เป็นไปตามกฎหมายทั้งการจัดหาและการใช้สวัสดิการเพื่อการศึกษา
- 2) วางระเบียบการใช้เงินสวัสดิการ

3) ดำเนินการจัดสวัสดิการให้เป็นไปตามระเบียบ

4) กำกับ ติดตาม ตรวจสอบให้เป็นไปตามระเบียบ

2.5 การบริหารการเงิน

การเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน การนำส่งเงิน การโอนเงิน การกัณเงินไว้เบิกเหลือในปี ให้เป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กระทรวงการคลัง กำหนด

2.6 การบริหารการบัญชี ได้แก่

2.6.1 การจัดทำบัญชีการเงิน

2.6.2 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

2.6.3 การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

2.7 การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

2.7.1 การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา

2.7.2 การจัดหาพัสดุ

2.7.3 การกำหนดแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง

2.7.4 การควบคุม บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

3. การบริหารงานบุคคล มีขอบข่ายภารกิจ ดังนี้

3.1 การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ได้แก่

3.1.1 การวิเคราะห์และวางแผนอัตรากำลังคน

3.1.2 การกำหนดตำแหน่ง

3.1.3 การขอเลื่อนตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาและวิทยฐานะของ

ข้าราชการครู

3.2 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ได้แก่

3.2.1 ดำเนินการสรรหาเพื่อบรรจุบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษากรณีได้รับมอบอำนาจจาก อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา

3.2.2 การจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว

3.2.3 การแต่งตั้ง ย้าย โอนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับ

1) การย้ายข้าราชการทางการครูและบุคลากรทางการศึกษา

2) การโอนหรือการเปลี่ยนสถานะของข้าราชการหรือพนักงาน

ส่วนท้องถิ่น

3.2.4 การบรรจุกลับเข้ารับราชการ

3.2.5 การรักษาการแทนและรักษาการในตำแหน่ง เกี่ยวกับ

1) กรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ให้รองผู้อำนวยการสถานศึกษารักษาการแทน ถ้ามีรองผู้อำนวยการสถานศึกษาหลายคนให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่งตั้งรองผู้อำนวยการสถานศึกษาคนใดคนหนึ่งรักษาการแทน ถ้าไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้สถานศึกษาเสนอข้าราชการที่เหมาะสมในสถานศึกษาคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทน

2) กรณีตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาดำรงใดว่างลงหรือผู้ดำรงตำแหน่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา 53 สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารักษาการในตำแหน่ง

3.3 การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ได้แก่

3.3.1 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับ

- 1) การพัฒนาก่อนมอบหมายการปฏิบัติหน้าที่
- 2) การพัฒนาระหว่างปฏิบัติหน้าที่ราชการ
- 3) การพัฒนาก่อนเลื่อนตำแหน่ง
- 4) การพัฒนากรณีไม่ผ่านการประเมินวิทยฐานะ

3.3.2 การเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับ

- 1) การเลื่อนขั้นเงินเดือนกรณีปกติและกรณีพิเศษ
- 2) การเลื่อนขั้นเงินเดือนกรณีถึงแก่ความตาย อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ

3) การเลื่อนขั้นเงินเดือนกรณีไปศึกษาต่อ ฝึกอบรม ฝึกงานหรือปฏิบัติงานวิจัย

3.3.3 การเพิ่มค่าจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว

3.3.4 การดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีถือจ่ายเงินเดือน ให้ดำเนินการตามที่กระทรวงการคลังกำหนด

3.3.5 เงินวิทยฐานะและค่าตอบแทนอื่น ให้ดำเนินการตามที่กระทรวงการคลังกำหนด

3.3.6 งานทะเบียนประวัติ เกี่ยวกับ

3.5 งานออกจากราชการ เกี่ยวกับ

3.5.1 การลาออกจากราชการ

3.5.2 การให้ออกจากราชการ

3.5.3 การออกจากราชการกรณีขาดคุณสมบัติทั่วไป

3.5.4 การให้ออกจากราชการไว้ก่อน

3.5.5 การให้ออกจากราชการเพราะเหตุรับราชการนานหรือเหตุทดแทน

เกี่ยวกับ

- 1) กรณีเจ็บป่วยโดยไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่โดยสม่ำเสมอ
- 2) กรณีไปปฏิบัติงานตามความประสงค์ของทางราชการ
- 3) กรณีสั่งให้ออกจากราชการเพราะขาดคุณสมบัติทั่วไป
- 4) กรณีขาดคุณสมบัติทั่วไป กรณีมีเหตุสงสัยว่าเป็นผู้ไม่เลื่อมใส

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

- 5) กรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าห่อนความสามารถบกพร่องในหน้าที่

ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสม

- 6) กรณีมลทินมัวหมอง

- 7) กรณีได้รับโทษจำคุกตามคำสั่งของศาลหรือรับโทษจำคุกโดย

คำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

4. การบริหารทั่วไป มีขอบข่ายภารกิจ ดังนี้

4.1 การดำเนินงานธุรการ แนวทางการปฏิบัติ คือ

4.1.1 ศึกษาวิเคราะห์สภาพงานธุรการของสถานศึกษาและระเบียบ กฎหมาย

แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

4.1.2 วางแผนออกแบบระบบงานธุรการ ลดขั้นตอนการดำเนินงานให้มี

ประสิทธิภาพ โดยอาจนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานให้เหมาะสม

4.1.3 จัดบุคลากรรับผิดชอบและพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ

ในการปฏิบัติงานธุรการตามระบบที่กำหนดไว้

4.1.4 จัดหา Hardware และ Software ให้สามารถรองรับการปฏิบัติงาน

ด้านธุรการได้ตามระบบที่กำหนดไว้

4.1.5 ดำเนินการงานธุรการตามระบบที่กำหนดไว้ โดยยึดหลักความถูกต้อง

รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า

- 4.1.6 ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงงานธุรการให้มีประสิทธิภาพ
- 4.2 งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางการปฏิบัติคือ
- 4.2.1 รวบรวมประมวลวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่จะใช้ในการประชุม
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4.2.2 สนับสนุนข้อมูล รับทราบหรือดำเนินการตามมติของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4.2.3 ดำเนินงานด้านธุรการในการจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน
- 4.2.4 จัดทำรายงานการประชุมและแจ้งมติที่ประชุมให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง
เพื่อรับทราบดำเนินการหรือถือปฏิบัติแล้วแต่กรณี
- 4.2.5 ประสานการดำเนินงานตามมติการประชุมในเรื่องการอนุมัติ
อนุญาต สั่งการ เร่งรัด การดำเนินการและรายงานผลการดำเนินการให้คณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน
- 4.3 การพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ แนวทางการปฏิบัติ คือ
- 4.3.1 สำรวจระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 4.3.2 จัดทำระเบียบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 4.3.3 จัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ
ภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของเขตพื้นที่การศึกษา
- 4.3.4 พัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศให้มี
ความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติภารกิจ
- 4.3.5 จัดระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงกับสถานศึกษาอื่น
เขตพื้นที่การศึกษาและส่วนกลาง
- 4.3.6 นำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร การบริการ
และการประชาสัมพันธ์
- 4.3.7 ประเมินและประสานงานระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ และ
ปรับปรุงพัฒนาเป็นระยะ ๆ
- 4.4 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา แนวทางการปฏิบัติ คือ
- 4.4.1 จัดให้มีระบบการประสานงานและเครือข่ายการศึกษา
- 4.4.2 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 4.4.3 ประสานงานกับเครือข่ายการศึกษา เพื่อแสวงหาความร่วมมือ หรือ

ความช่วยเหลือ เพื่อส่งเสริม สนับสนุนงานการศึกษาของสถานศึกษา

4.4.4 เผยแพร่ข้อมูลเครือข่ายการศึกษาให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทราบ

4.4.5 กำหนดแผนโครงการหรือกิจกรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

4.4.6 ให้ความร่วมมือและสนับสนุนทางวิชาการแก่เครือข่ายการศึกษาของสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

4.5.1 การจัดระบบการบริหาร แนวทางการปฏิบัติ คือ

1) ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้าง ภารกิจ การดำเนินงาน ปริมาณ คุณภาพ และสภาพของสถานศึกษา

2) วางแผนออกแบบการจัดระบบ โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการ ภายในระบบการทำงานและการบริหารงานของสถานศึกษา

3) นำเสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาเห็นชอบ ในการแบ่งส่วนราชการในสถานศึกษา

4) ประกาศและประชาสัมพันธ์ให้ส่วนราชการ และประชาชนอื่นทราบ

5) ดำเนินการบริหารจัดการให้เป็นไปตามโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการที่กำหนด

6) ติดตามประเมินผลและปรับปรุงการจัดระบบบริหารให้มีประสิทธิภาพ

4.5.2 การพัฒนาองค์กร แนวทางการปฏิบัติ คือ

1) ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาองค์กรของสถานศึกษา

2) กำหนดแนวทางการพัฒนาองค์กรให้ครอบคลุม โครงสร้าง ภารกิจ บุคลากร เทคโนโลยี และกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็น ของสถานศึกษา

3) ดำเนินการพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ ความสามารถ ที่เหมาะสมกับ โครงสร้างภารกิจเทคโนโลยีและกลยุทธ์ของสถานศึกษา

4) กำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด ในการปฏิบัติงานของบุคลากร

5) ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแนวทางการพัฒนาองค์กร เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

6) นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาองค์กรและกระบวนการปฏิบัติงานให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

4.6 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แนวทางการปฏิบัติ

4.6.1 สำรวจข้อมูลด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา

4.6.2 วางแผน กำหนดนโยบายและแนวทางการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษามาใช้ในการบริหารและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

4.6.3 ระดมจัดหาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้งานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา

4.6.4 สนับสนุนให้บุคลากรนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาใช้ในการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

4.6.5 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

4.6.6 ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4.6.7 ติดตามประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้

4.7 การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป แนวทางการปฏิบัติ คือ

4.7.1 สำรวจปัญหาความต้องการจำเป็นของด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป

4.7.2 จัดระบบส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวก ในการบริหารงานด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป

4.7.3 จัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานทุกด้าน

4.7.4 ติดตาม ประเมินผลการสนับสนุนและอำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในด้านต่าง ๆ

4.7.5 นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ให้มีความยืดหยุ่นคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ

4.8 การบริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม แนวทางการปฏิบัติคือ

4.8.1 กำหนดแนวทางวางแผนการบริหารจัดการอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

4.8.2 บำรุง ดูแล และพัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสมพร้อมที่จะใช้ประโยชน์

4.8.3 ติดตามและตรวจสอบการใช้อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้

4.8.4 สรุป ประเมินผล และรายงานการใช้อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

4.9 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน แนวทางการปฏิบัติ คือ

4.9.1 ประสานงานกับชุมชนและท้องถิ่นในการสำรวจข้อมูล จำนวนนักเรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษาในเขตบริการของสถานศึกษา

4.9.2 จัดทำสำมะโนผู้เรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษาของสถานศึกษา

4.9.3 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศจากการสำมะโนผู้เรียน เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.9.4 เสนอข้อมูลสารสนเทศการสำมะโนผู้เรียนให้เขตพื้นที่การศึกษารับทราบ

4.10 การรับนักเรียน แนวทางการปฏิบัติ คือ

4.10.1 ประสานงานการดำเนินการรับนักเรียนตามการแบ่งเขตพื้นที่บริการตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเห็นชอบ และร่วมจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาอื่น ๆ

4.10.2 กำหนดแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษา โดยประสานงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา

4.10.3 ดำเนินการรับนักเรียนตามแผนที่กำหนด

4.10.4 ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ในการติดตามช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาในการเข้าเรียน

4.10.5 ประเมินผลและรายงานผลการรับเด็กเข้าเรียนให้เขตพื้นที่การศึกษารับทราบ

4.11 การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย แนวทางการปฏิบัติ คือ

4.11.1 สำรวจความต้องการในการเข้ารับบริการการศึกษาทุกรูปแบบทั้งในระบบ นอกระบบ และอัธยาศัย

4.11.2 กำหนดแนวทางและความเชื่อมโยงในการจัดและพัฒนาศึกษาของสถานศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแนวทางของเขตพื้นที่การศึกษา

4.11.3 ดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้ง 3 รูปแบบตามความเหมาะสมและศักยภาพของสถานศึกษา

4.11.4 ประสานเชื่อมโยงประสานความร่วมมือและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

4.11.5 ติดตามประเมินผลการส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย เพื่อปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

4.12 การส่งเสริมกิจการนักเรียน แนวทางการปฏิบัติ คือ

4.12.1 วางแผนกำหนดแนวทางการส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา โดยสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน

4.12.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนและส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน

4.12.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4.12.4 สรุปลงและประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไข การส่งเสริมกิจการนักเรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมเกิดคุณค่าและประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

4.13 การประชาสัมพันธ์ แนวทางการปฏิบัติ คือ

4.13.1 ศึกษาความต้องการในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลและผลงานของสถานศึกษา รวมทั้งความต้องการในการได้รับข่าวสารข้อมูลทางการศึกษาของชุมชน

4.13.2 วางแผนการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนองค์กร สถาบันและสื่อมวลชนในท้องถิ่น

4.13.3 จัดให้มีเครือข่ายการประสานงานประชาสัมพันธ์

4.13.4 พัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินการประชาสัมพันธ์ผลงานของสถานศึกษา

4.13.5 สร้างกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ในหลากหลายรูปแบบ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของเครือข่ายประชาสัมพันธ์

4.13.6 ติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ทราบถึงผลที่ได้รับและนำไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้เหมาะสมต่อไป

4.14 การส่งเสริมสนับสนุนและประสานจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร และหน่วยงานอื่น แนวทางการปฏิบัติ คือ

4.14.1 กำหนดแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนและประสานการจัดการศึกษา
ของบุคคล ชุมชน องค์กร และหน่วยงานอื่น

4.14.2 ให้คำปรึกษาแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือ
ในการจัดการศึกษาร่วมกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

4.15 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน แนวทางการปฏิบัติ คือ

4.15.1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาตามโครงสร้างและภารกิจสถานศึกษา

4.15.2 วิเคราะห์ความเสี่ยงของการดำเนินงาน กำหนดปัจจัยเสี่ยง และ
จัดลำดับความเสี่ยง

4.15.3 กำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงในการดำเนินงานของ
สถานศึกษา

4.15.4 วางแผนการจัดระบบการควบคุมภายในสถานศึกษา

4.15.5 ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายนำมาตราการป้องกันความเสี่ยงไปใช้
ในการควบคุมการดำเนินงานตามภารกิจ

4.15.6 ดำเนินการควบคุมตามหลักเกณฑ์มาตรการและวิธีการที่สำนักงาน
ตรวจเงินแผ่นดินกำหนด

4.15.7 ประเมินผลการดำเนินการควบคุมภายใน ตามมาตรการที่กำหนด
และปรับปรุงให้เหมาะสม

4.15.8 รายงานผลการประเมินการควบคุมภายใน

4.16 งานบริการสาธารณะ แนวทางการปฏิบัติ คือ

4.16.1 จัดให้มีระบบการบริการสาธารณะ

4.16.2 จัดระบบข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาเพื่อให้บริการต่อสาธารณะ

4.16.3 ให้บริการข้อมูล ข่าวสาร และบริการอื่น ๆ แก่สาธารณชน
ตามความเหมาะสมและศักยภาพของสถานศึกษา

4.16.4 พัฒนาระบบการให้บริการแก่สาธารณชนให้มีประสิทธิภาพ
เกิดความพึงพอใจต่อผู้มารับบริการ

4.16.5 ประเมินความพึงพอใจงานบริการสาธารณะจากผู้มารับบริการ

4.16.6 นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาระบบงานบริการสาธารณะ

4.17 งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น แนวทางการปฏิบัติ คือ

4.17.1 จัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบงานตามความเหมาะสมและศักยภาพ
ของผู้ปฏิบัติงาน

4.17.2 ให้ผู้ที่รับผิดชอบงานวางแผนการปฏิบัติงาน และดำเนินงานให้เสร็จสิ้นตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

4.17.3 กำกับ และติดตามการดำเนินงานของผู้ที่ได้รับมอบหมาย

4.17.4 ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ที่ได้รับมอบหมาย

สรุปว่า การบริหารสถานศึกษา มุ่งให้เกิดความอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว ความสามารถ จัดหารายได้ผลประโยชน์ การระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาการศึกษา และความรับผิดชอบต่อทางกฎหมายจากการจัดการศึกษา ที่นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ

1. การบริหารวิชาการ เป็นการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ๆ
2. การบริหารงบประมาณ เป็นการจัดทำและเสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบ ติดตามประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี และการบริหารพัสดุและสินทรัพย์
3. การบริหารงานบุคคล เป็นการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหา และการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย และการออกจากราชการ
4. การบริหารทั่วไป เป็นการดำเนินงานธุรการงานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร งานเทคโนโลยีสารสนเทศ การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การรับนักเรียน การส่งเสริมและประสานงานการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานส่งเสริมกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา งานประสานราชการกับหน่วยงานอื่น การควบคุมในหน่วยงาน และงานบริการสาธารณะ

สภาพปัจจุบัน และปัญหาของสถานศึกษาขนาดเล็ก

สถานศึกษาขนาดเล็ก คือ โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา โดยมีสภาพปัจจุบันและปัญหา ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาขนาดเล็ก

สถานศึกษาขนาดเล็กทั่วประเทศในปีการศึกษา 2549 มีจำนวน 10,877 โรงเรียน และในสถานศึกษาขนาดเล็กพบว่า มีสถานศึกษาที่มีนักเรียน 60 คนลงมา มากถึง 1,766 โรงเรียน จากสถานศึกษาทั้งหมด 32,879 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549 : 1) รวมทั้งสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีจำนวน 114 โรงเรียน มีอัตราครูต่อนักเรียนค่อนข้างน้อย (ไม่ขาดแคลนครู) เฉลี่ย 8-11 คน แต่มีครูต่อห้องเรียน คือ ครู 1 คน ต่อนักเรียน 2-3 ห้องเรียน ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตห่างไกลชุมชนเมือง สภาพทุรกันดาร ตั้งอยู่ไกลจากโรงเรียนอื่นที่จะร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนน้อย สภาพรวมเศรษฐกิจของชุมชนที่ตั้งอยู่รอบเป็นสังคมเกษตรกรรม ร้อยละ 95 โดยทำนาเป็นอาชีพหลัก เลี้ยงสัตว์ และปลูกมันสำปะหลัง เป็นอาชีพรอง รายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว ปีละ 4,891 บาท ตั้งอยู่ในชุมชนชนบทที่มีประเพณีวัฒนธรรมแบบชาวอีสานดั้งเดิม คือ ประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ มีชีวิตเรียบง่าย ไม่นิยมส่งบุตรหลานเรียนต่อในระดับสูงและส่วนใหญ่จบการศึกษามัธยมศึกษาแล้วจะอพยพไปทำงานยังต่างถิ่น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. 2549 : 1-2)

2. ปัญหาสถานศึกษาขนาดเล็ก

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของสถานศึกษาขนาดเล็กที่สำคัญ ได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549 : 2-3)

2.1 นโยบายของภาครัฐเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็ก ไม่ชัดเจนและเปลี่ยนแปลงบ่อย

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษายังยึดติดกับตำแหน่ง ไม่ต้องการให้มีการยุบรวม เพราะขาดความมั่นใจว่าเมื่อสถานศึกษาที่ตนเองครองตำแหน่งอยู่ถูกยุบรวมกับสถานศึกษาอื่นตนเองจะมีตำแหน่งอยู่ที่ใด

2.3 ค่าพาหนะที่นักเรียนได้รับวันละ 6 บาท ที่ค่อนข้างน้อย ไม่เหมาะสมกับสภาพจริงในปัจจุบัน นอกจากนั้นในบางปีงบประมาณยังได้รับจัดสรรล่าช้าหรือถูกตัดออก

2.4 ชุมชนบางแห่งต่อต้านการยุบรวมสถานศึกษาขนาดเล็ก เพราะมีเกณฑ์มาตรฐานมาสนับสนุนคุณภาพการศึกษาตามหลัก สมศ.

2.5 การใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างโรงเรียน ยังไม่ค่อยได้ผลดีนัก เพราะความเคยชินในการสอนแบบบรรยาย และไม่มีค่ายานพาหนะในการประสานงาน

2.6 นักเรียนมีคุณภาพค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับสถานศึกษาขนาดอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนขนาดเล็กขาดความพร้อมด้านปัจจัย เช่น มีครูไม่ครบชั้นเรียน ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์ โดยเฉพาะสื่อและเทคโนโลยีที่มีราคาแพงและทันสมัย ทั้งนี้เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ (ค่าหัวนักเรียน)

2.7 ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ กล่าวคือ มีการลงทุนค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับสถานศึกษาขนาดใหญ่กว่า เช่น อัตราส่วนครูต่อนักเรียนซึ่งเกณฑ์มาตรฐานคือ 1 : 25 แต่สถานศึกษาขนาดเล็กมีอัตราส่วนครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1 : 8-11 เท่านั้น

3. แนวทางพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็ก

เพื่อให้การจัดการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมีนโยบายเพื่อพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็ก ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549 : 68-69)

3.1 ประชาสัมพันธ์เชิงรุก โดยหน่วยงานทุกระดับของ สพฐ. ร่วมกันประชาสัมพันธ์โดยตรงถึงกลุ่มเป้าหมาย และทางอ้อมโดยผ่านสื่อในหลายรูปแบบ เพื่อให้สังคม โดยเฉพาะชุมชนที่มีสถานศึกษาขนาดเล็กอยู่ในพื้นที่เกิดความตระหนักและร่วมกันสนับสนุนเพื่อยกคุณภาพของสถานศึกษาขนาดเล็ก

3.2 ดำรวจข้อมูลพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนสถานศึกษาขนาดเล็ก นักเรียน บุคลากร และวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็น เพื่อเป็นข้อสนเทศต่อการวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก

3.3 จัดทำแผนที่ทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานำข้อมูลและสารสนเทศที่ได้มาจัดทำแผนที่ทางการศึกษา (Education Mapping) ซึ่งแสดงที่ตั้งสถานศึกษาขนาดเล็ก เส้นทางคมนาคม แหล่งตัวป้อนที่เป็นทั้งนักเรียนและทรัพยากรอื่น และนำมาวางแผนจัดสรรงบประมาณและปรับปรุงคุณภาพ

3.4 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สพฐ. และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทำการสำรวจข้อมูลตามข้อ 2. มาแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ สถานศึกษาที่มีความเข้มแข็ง ชุมชนให้ความไว้วางใจเป็นอย่างดี สถานศึกษาที่พร้อมรับการพัฒนาให้มีคุณภาพ และสถานศึกษาที่ต้องการบูรรวม เลิกล้ม เพราะผู้ปกครองไม่มีความศรัทธา ไม่คุ้มค่ากับการลงทุนและมีทางเลือกอื่นที่ดีกว่า เช่น สามารถส่งบุตรหลานไปเรียนที่อื่นได้ โดยแผนดังกล่าวมีทั้งระยะยาวและระยะสั้น ที่มีตัวชี้วัดความสำเร็จทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรอื่นที่เพียงพอ

3.5 จัดซื้อหนังสือเรียนและแบบฝึกหัด ปัจจัยหลักสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาก็คือ หนังสือเรียนซึ่งเดิมได้รับแจกให้ยืมเรียน ต่อมาสำนักงบประมาณได้จัดสรรงบประมาณสำหรับหนังสือเรียนและแบบฝึกหัดเพิ่มเติม นอกเหนือจากเงินค่ารายหัวนักเรียนสำหรับนักเรียนชั้น ป.1, ป.2, ป.4, ป.5 ทุกคน ใน 5 กลุ่มสาระหลัก คือ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และภาษาอังกฤษ ส่วนอีก 3 กลุ่มสาระ คือ การงานอาชีพ ศิลปะ สุขศึกษา และพลศึกษา จะจัดซื้อให้ร้อยละ 30 ของนักเรียนที่ยากจน ส่วนนักเรียนชั้น ป.3 และ ป.6 กำลังปรับปรุงหลักสูตรจึงยังไม่จัดสรรงบประมาณ

3.6 หน่วยคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ โดยได้รับจัดสรรจังหวัดละประมาณ 1 คัน ที่เป็นรถคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ (Mobile unit) ชนิดรถบัส มีเครื่องคอมพิวเตอร์ 14 เครื่อง สามารถรองรับนักเรียนได้ครั้งละ 28 คน วิ่งให้บริการสัปดาห์ละ 6 วัน (ยกเว้นวันอาทิตย์) รวมปีละ 120 วัน แต่บางพื้นที่ไม่เหมาะสมกับการใช้รถเคลื่อนที่ อาจปรับเปลี่ยนให้จัดตั้งโรงเรียนหนึ่งเป็นศูนย์คอมพิวเตอร์ เพื่อให้สถานศึกษาขนาดเล็กร่วมใช้ด้วยกัน

3.7 จัดทำสื่อการเรียนการสอนและหนังสือห้องสมุด โดยจัดสรรงบประมาณ จัดซื้อสื่อการเรียนการสอนและหนังสือห้องสมุดที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนละ 10,000 บาท และเพิ่มเติมให้ตามจำนวนนักเรียนคนละ 100 บาท ที่จัดสรรในรูปของงบประมาณอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ

3.8 การหมุนเวียนครู ที่หมุนเวียนจากโรงเรียนใกล้เคียงที่มีครูเกินเกณฑ์ หรือสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 ที่ยินดีช่วยเหลือแก่สถานศึกษาขนาดเล็กในเขตบริการ รวมทั้ง (1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดจ้างครู 1 คน เพื่อหมุนเวียนสอน 2-3 โรงเรียน (2) จ้างครู 1 คน ปฏิบัติงานแทนครูแกนนำหรือครูต้นแบบเพื่อไปช่วยเหลือแก่สถานศึกษาขนาดเล็กแทน (3) ขอนักศึกษาฝึกสอน โดยมีค่าใช้จ่ายให้ (4) จัดสรรงบประมาณเพื่อจ้างวิทยากรในท้องถิ่น หรือ (5) ให้นักเรียน ม.ปลาย ช่วยจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่น้องในสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยจัดสรรให้สถานศึกษาละ 2,000 บาทต่อเดือน

3.9 การพัฒนาครู ด้วยการฝึกอบรมสัมมนาหรือการประชุมเชิงปฏิบัติการ ที่มุ่งเน้นครูใน 5 กลุ่มสาระหลัก คือ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และ ภาษาอังกฤษ โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดสรรให้ครูคนละ 500 บาทต่อปีการศึกษา

3.10 การนิเทศและติดตามผล เพื่อแนะนำช่วยเหลือแก่ครู และผู้บริหาร ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และแก้ไขจุดอ่อนได้อย่างทันที่ โดยผู้นิเทศติดตาม คือศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และงบประมาณ ให้แก่สถานศึกษาละ 500 บาทต่อปี

3.11 การซ่อมแซมอาคารสถานที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้จัดสรรงบประมาณเพื่อซ่อมแซมอาคารสถานที่ให้สามารถใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม สถานศึกษาละ 10,000 บาทต่อปี

สรุปว่า สถานศึกษานขนาดเล็กส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในถิ่นทุรกันดาร มีสภาพขาดแคลนทั้งด้าน งบประมาณ อาคารเรียน สื่อเทคโนโลยี และครูไม่ครบชั้นเรียน และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่า สถานศึกษานขนาดใหญ่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจัดทำโครงการยกระดับ คุณภาพสถานศึกษานขนาดเล็ก ตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 ที่มีกิจกรรมพัฒนา ได้แก่ ประชาสัมพันธ์ สํารวจข้อมูล จัดทำแผนที่การศึกษา วางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา จัดซื้อหนังสือเรียน และแบบฝึกหัด หน่วยคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ จัดทำสื่อการเรียนการสอนและหนังสือห้องสมุด การหมุนเวียนครู การพัฒนาครู การนิเทศและติดตามผล และการซ่อมแซมอาคารสถานที่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในพื้นที่ด้านทิศใต้ของตัวจังหวัดมหาสารคาม มีข้อมูลทั่วไปดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่ มหาสารคาม เขต 2. 2549 : 4-9)

1. ลักษณะที่ตั้งและพื้นที่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ตั้งอยู่ที่อำเภอวาปีปทุม ทางตอนใต้ของตัวจังหวัดมหาสารคามประมาณ 40 กิโลเมตร รับผิดชอบการจัดการศึกษาใน 6 อำเภอ คือ อำเภอวาปีปทุม อำเภอบรบือ อำเภอนาเชือก อำเภอนาดูน อำเภอยางสีสุราช และอำเภอนาเชือก มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอเมืองมหาสารคาม และอำเภอแกลง
จังหวัดมหาสารคาม

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดมหาสารคาม และ
 อำเภอเปือยน้อย และอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

2. จำนวนประชากร โรงเรียน นักเรียน และครู

2.1 จำนวนประชากร

ประชากรในเขตบริการ 6 อำเภอ พ.ศ. 2549 รวมทั้งสิ้น 446,979 คน จาก 97,626 ครัวเรือน ในพื้นที่ 2,649.91 ตารางกิโลเมตร รายละเอียดจำแนกตามอำเภอ ดังนี้

อำเภอที่ตั้ง	พื้นที่ (ตร.กม.)	หมู่บ้าน	ครอบครัว	ประชากร
1. วาปีปทุม	605.74	240	24,310	115,725
2. บรบือ	681.62	203	25,401	109,642
3. พยัคฆภูมิพิสัย	342.79	227	19,570	87,547
4. นาเชือก	528.80	145	13,067	61,4610
5. นาคูน	248.45	94	7,813	36,940
6. ยางสีสุราช	242.21	91	7,465	35,664
รวม	2,649.91	1,000	97,626	446,979

2.2 จำนวนโรงเรียนแต่ละขนาด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีโรงเรียนในสังกัดจำแนกตามขนาดและอำเภอที่ตั้ง คือ

อำเภอที่ตั้ง	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	รวม
1. วาปีปทุม	29	28	22	79
2. บรบือ	26	34	14	74
3. พยัคฆภูมิพิสัย	17	27	14	58
4. นาเชือก	17	23	9	49
5. นาคูน	17	12	5	34
6. ยางสีสุราช	8	13	4	25
รวม	114	137	68	319

2.3 จำนวนโรงเรียนที่เปิดสอนแต่ละระดับ

จำนวนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2
จำแนกตามระดับชั้นที่เปิดสอนและอำเภอที่ตั้ง คือ

อำเภอที่ตั้ง	อ.1-ป.6	ป.1-ม.3	ม.1-ม.6	รวม
1. วาปีปทุม	57	14	8	79
2. บรบือ	53	13	8	74
3. พยัคฆภูมิพิสัย	41	14	3	58
4. นาเชือก	38	8	3	49
5. นาครุฑ	26	5	3	34
6. ยางสีสุราช	16	7	2	25
รวม	231	61	27	319

2.4 จำนวนนักเรียน

จำนวนนักเรียนในแต่ละสถานศึกษา จำแนกเป็น ดังนี้

อำเภอที่ตั้ง	อนุบาล	ป.1-ป.6	ม.1-ม.6	รวม
1. วาปีปทุม	2,874	9,845	8,150	20,869
2. บรบือ	1,987	8,459	7,825	18,271
3. พยัคฆภูมิพิสัย	2,246	7,780	5,706	15,732
4. นาเชือก	1,426	5,451	3,575	10,452
5. นาครุฑ	964	3,289	2,250	6,503
6. ยางสีสุราช	840	2,752	1,699	5,291
รวม	10,335	37,576	29,185	77,096

2.5 จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา

จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามอำเภอที่ตั้ง คือ

อำเภอที่ตั้ง	ครู	ครูอัตราจ้าง	นักการภารโรง	รวม
1. วาปีปทุม	1,325	14	137	1,476
2. บรบือ	968	11	59	1,039
3. พยัคฆภูมิพิสัย	722	22	54	798
4. นาเชือก	527	10	24	561
5. นาคูน	345	5	23	373
6. ยางสีสุราช	261	7	18	286
รวม	4,148	69	315	4,532

2.6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.6.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากผล
การทดสอบระดับชาติ (NT) ปีการศึกษา 2548 คือ

วิชา	จำนวน นร.	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	คิดเป็นร้อยละ
1. ภาษาไทย	6,504	30	14.76	50.02
2. คณิตศาสตร์	6,504	30	13.33	45.07
3. วิทยาศาสตร์	6,504	30	12.51	41.78
รวมเฉลี่ย	6,504	30	13.53	45.62

2.6.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากผล
การทดสอบระดับชาติ (NT) ปีการศึกษา 2548 คือ

วิชา	จำนวน นร.	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	คิดเป็นร้อยละ
1. ภาษาไทย	6,099	40	16.93	46.21
2. คณิตศาสตร์	6,099	40	17.10	45.12
3. วิทยาศาสตร์	6,099	40	15.77	43.58
รวมเฉลี่ย	6,099	40	16.33	43.65

2.6.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากผลการทดสอบระดับชาติ (NT) ปีการศึกษา 2548 คือ

วิชา	จำนวน นร.	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	คิดเป็นร้อยละ
1. ภาษาไทย	4,384	40	14.99	39.30
2. คณิตศาสตร์	4,384	40	12.71	35.60
3. วิทยาศาสตร์	4,384	40	15.30	48.45
4. สังคมศึกษา	4,384	40	16.46	35.29
5. ภาษาอังกฤษ	4,384	40	15.86	40.39
รวมเฉลี่ย	4,384	40	15.06	45.99

2.6.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากผลการทดสอบระดับชาติ (NT) ปีการศึกษา 2548 คือ

วิชา	จำนวน นร.	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	คิดเป็นร้อยละ
1. ภาษาไทย	2,845	50	20.34	40.69
2. คณิตศาสตร์	2,845	50	14.90	27.79
3. สังคมศึกษา	2,845	50	17.19	34.38
4. ภาษาอังกฤษ	2,845	50	15.08	30.16
5. วิทยาศาสตร์	2,845	50	16.67	33.34
6. เคมี	2,845	50	14.63	29.25
7. ชีววิทยา	2,845	50	16.09	32.19
8. ฟิสิกส์	2,845	50	15.27	30.53
รวมเฉลี่ย	2,845	50	16.34	32.69

สรุปว่า สำนักงานเขตพื้นที่มหาสารคาม เขต 2 เป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 6 อำเภอ ประชากร 446,979 คน ใน 97,626 ครอบครัว มีสถานศึกษาสังกัด 319 โรงเรียน จำแนกเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดปานกลาง และขนาดใหญ่ คือ 114, 137, 68 โรง นักเรียน 77,096 คน ครู 4,148 คน ผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษายังไม่บรรลุตามเกณฑ์มาตรฐานของชาติ โดยปีการศึกษา 2548 นักเรียนชั้น ป.3, ป.6, ม.3, ม.6 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 45.62, 46.65, 45.99, 32.69 ตามลำดับ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

วีระชัย สดสุขชาติ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการปฏิบัติงานของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า

1. การบริหารสถานศึกษาโดยส่วนรวม และจำแนกตามระดับการศึกษาและ ตำแหน่งทางการบริหาร มีปัญหาการปฏิบัติงานของ โรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 7 งาน คือ งานการบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ งานโรงเรียน กับชุมชน และงานอาคารสถานที่ อยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาสำคัญที่พบ ได้แก่ จำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานบริการไม่เพียงพอ กับปริมาณที่ปฏิบัติ จำนวนงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ การส่งเสริมกิจกรรมการเรียน การสอนตามหลักสูตรและนอกหลักสูตรไม่ต่อเนื่อง การเก็บเอกสารเข้าแฟ้มของงานธุรการ ไม่เป็นระบบ ไม่มีการควบคุมตรวจสอบงานสารบรรณและทำลายหนังสือราชการ

3. ฝ่ายผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าและต่ำกว่าระดับปริญญาตรี มีปัญหา ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 7 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

4. หัวหน้าหมวดวิชามีปัญหาในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้าน มากกว่าผู้อำนวยการและผู้ช่วยผู้อำนวยการ โรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ถาวร กันเมล์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย ปัญหาการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า

1. โรงเรียนมัธยมศึกษามีปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก รายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ การประเมินผลงานวิชาการ การวัดผล การประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน การพัฒนาและส่งเสริมทางด้าน วิชาการ การบริหารงานวิชาการ การวางแผนงานงานวิชาการ และการจัดการเรียนการสอน

2. ครูผู้สอน มีปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยรวมและรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านการวางแผนงานวิชาการ และด้านการประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน มากกว่า ฝ่ายบริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยรวม และรายด้านมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลันติ สุกโพธิ์น้อย (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า

1. ผู้บริหารโดยส่วนรวมมีปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษา ด้านกระบวนการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ด้านส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรครูตามความจำเป็นและเหมาะสมอย่างสมยอมสม่ำเสมอ และ ด้านมีการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนที่เหลืออีก 3 ด้าน คือ ด้านมีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงาน อย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา ด้านมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน และด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อยู่ในระดับมาก

2. ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน มากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประเสริฐชัย พิลาธรรมย์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า

1. บุคลากรครู มีปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง รายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการประเมินผลการทำงานวิชาการ

2. หัวหน้าหมวดวิชาและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการมีปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ โดยรวมและรายด้าน 2 ด้านคือ ด้านพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานวิชาการ มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. โรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ โดยรวมและรายด้าน มากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เฉลียว แดนไพธง (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัญหาในการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า

1. บุคลากรครู มีปัญหาในการดำเนินงานตามมาตรฐาน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก รายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ งานวิชาการ งานธุรการ งานบริการ งานปกครองนักเรียน และงานสัมพันธ์กับชุมชน

2. ครูผู้สอน มีปัญหาในการดำเนินงานตามมาตรฐาน โดยรวมและรายด้าน มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. โรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาในการดำเนินงานตามมาตรฐาน โดยรวมและรายด้านมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาในการดำเนินงานตามมาตรฐาน โดยรวมและรายด้าน มากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัญญา ปรารงค์ทอง (2545 : 115-118) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน และด้านการกำหนดมาตรฐานโรงเรียน ส่วนปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และด้านการกำหนดมาตรฐานโรงเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบตามสถานภาพของข้าราชการครู พบว่า ครูผู้สอนมีปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษามากกว่าผู้บริหารสถานศึกษา และโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สวัสดิ์ มีอบ และคนอื่น ๆ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย/งาน มีปัญหาการบริหารโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านธุรการ ด้านการปกครอง และด้านการบริการทั่วไป อยู่ในระดับมาก

2. หัวหน้าฝ่าย/งาน มีปัญหาการบริหารโรงเรียน โดยรวมและรายด้านคือ ด้านวิชาการ ด้านธุรการ ด้านการปกครอง และด้านการบริการทั่วไป มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาการบริหาร โดยรวมและรายด้านมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาการบริหาร โดยรวมและรายด้านมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำปุ่น บุญเขต (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานคือ 1) ด้านเตรียมการก่อนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนขนาดต่างกันมีความพร้อมไม่แตกต่างกัน 2) ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน มีสภาพแตกต่างกัน 7 เรื่อง คือ การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ การจัดทำงบประมาณเพิ่มเติม โรงเรียนขนาดใหญ่ดำเนินการมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง การจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดหา/จัดทำเครื่องมือรวบรวมข้อมูล โรงเรียนขนาดใหญ่ดำเนินการมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก การดำเนินการให้ได้มาซึ่งเครื่องมือรวบรวมข้อมูล โรงเรียนขนาดใหญ่ดำเนินการมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ช่วงเวลาในการจัดเก็บข้อมูล โรงเรียนขนาดกลางดำเนินการมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ การกำหนดวิเคราะห์ข้อมูล โรงเรียนขนาดเล็กดำเนินการมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ และด้านการจัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี พบว่า มีสภาพแตกต่างกันใน 2 เรื่อง คือ การนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ที่โรงเรียนขนาดกลางดำเนินการมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ รวมทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านเตรียมการก่อนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน และด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาการดำเนินการ มีความแตกต่างกันในด้านการเตรียมการก่อนดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน พบว่ามีปัญหาแตกต่างกัน 2 เรื่อง คือ การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน และการขาดแคลนงบประมาณ โดยขาดผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผน โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ การเก็บรวบรวมข้อมูล โรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก การวิเคราะห์ข้อมูล โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ การแปลความหมายข้อมูล โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ การนำผลการประเมินมาปรับปรุงผลงาน โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง ตามลำดับ

องจัด จันทบ (2546 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย สภาพและปัญหาการบริหารงานธุรการ โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการบริหารงานธุรการ โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้าฝ่ายธุรการ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง รายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การประเมินผลงานธุรการ การบริหารงานทะเบียนและสถิติข้าราชการ การบริหารงานการเงินและบัญชี การบริหารงานพัสดุ การบริหารงานสารบรรณ และการวางแผนงานธุรการ
2. ผู้ช่วยผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายธุรการ มีปัญหาการบริหารงานธุรการ โดยรวมและรายด้านมากกว่าผู้บริหาร โรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีปัญหาการบริหาร โดยรวมและรายด้าน มากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธีระ รุณเจริญ (2546 : 11-14) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มวิจัยภาคสนามภูมิภาคละ 1 จังหวัด และกลุ่มวิจัยเชิงสำรวจ คือ ผอ.ปจ., ผอ.สศจ., ผู้บริหารโรงเรียน และครู-อาจารย์ รวมทั้งสิ้น 454 คน พบว่า

1. โรงเรียนรับรู้การกระจายอำนาจการบริหารตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไม่ได้เตรียมความพร้อมเพื่อดำเนินการจริงจังมากนัก ส่วนใหญ่ดำเนินไปตามปกติ เพราะยังไม่ชัดเจนในการปฏิบัติแต่ยอมรับการกระจายอำนาจเป็นสิ่งดี
2. โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ได้มีการประเมินตนเองและจัดทำรายงาน และได้ประเมินโรงเรียนตามกระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ โดยโรงเรียนประถมศึกษาก่อทำในระดับจังหวัด ผลการประเมินทั้งสองสังกัดโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางหรือพอใช้
3. ปัญหาที่พบ คือ งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดบุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ ขาดแคลน แต่ไม่พบในประเด็นปัญหาของกระบวนการ คือ การบริหารงาน และการจัดการเรียนการสอน และไม่พบปัญหาด้านผลผลิต (นักเรียน) ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่ไปราชการหรืออยู่นอกโรงเรียน และความสนใจด้านวิชาการน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ประกอบกับมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ทำให้ผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญและกำลังใจ รวมทั้งครูผู้สอนทำหน้าที่อื่นมากทำให้ผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอนหรือคุณภาพนักเรียน
4. ผลงานของโรงเรียนส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร โรงเรียน โรงเรียนที่นักเรียนมีคุณภาพมักจะเป็นผู้บริหาร โรงเรียนสนใจด้านวิชาการ และอยู่ประจำโรงเรียน

5. การใช้คณะกรรมการโรงเรียนเพื่อประโยชน์ต่อการบริหารและการจัดการศึกษายังไม่สามารถทำได้มากนัก เพราะวัฒนธรรมการปฏิบัติเดิม ความรู้ความสามารถ และความชัดเจนในอำนาจหน้าที่ รวมทั้งศักยภาพอื่นไม่เพียงพอ บางโรงเรียนต้องการการระดมสมองจากคณะกรรมการมากกว่าการช่วยเหลือด้านการเงิน

6. ผลการสำรวจเชิงปริมาณ คือ 1) การยอมรับหรือเห็นด้วยกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่มีการดำเนินการอยู่ในระดับน้อย 2) ศักยภาพการยอมรับในการกระจายอำนาจการบริหารอยู่ในระดับน้อยโดยเฉพาะด้านวิชาการ แต่มีศักยภาพด้านการบริหารทั่วไปสูงกว่าด้านอื่น ๆ 3) การกระจายอำนาจการบริหารจะนำไปสู่ประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษาให้ดีกว่า เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีอุปสรรคที่สำคัญคือ งบประมาณ และอาคารสถานที่ และ 4) การดำเนินการจะประสบผลสำเร็จผู้บริหารโรงเรียนควรได้รับการอบรมในเนื้อหาสาระและวิธีการต่าง ๆ เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 11-39) ได้สรุปการติดตาม ตรวจสอบ ปัญหาอุปสรรคและความก้าวหน้าของการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการพบว่า

1. การปฏิรูประบบการศึกษา มีการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนทุกระดับ ยังไม่สามารถจัดให้ได้ครบตามเป้าหมาย ยกเว้น กลุ่มเด็กอายุ 6-11 ปี จัดได้ครบร้อยละ 100 กลุ่มอายุ 12-14 ปี จัดได้ร้อยละ 82.23 ส่วนการจัดการศึกษานอกโรงเรียน และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยที่ดำเนินการมีลักษณะจำกัดในรูปแบบและการดำเนินการไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย

2. การปฏิรูปการเรียนรู้ มีการใช้หลักสูตรการศึกษามีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกัน มีการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบ และโรงเรียนแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ แต่การพัฒนาบุคลากรแกนนำเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษายังไม่สามารถดำเนินการได้ทั่วถึง ควรมีการเร่งรัดสัดส่วนและพัฒนาสถานศึกษาให้มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และควรพัฒนาครูให้เป็นครูต้นแบบและครูแกนนำ เพื่อให้มีความรู้เรื่องหลักสูตรเพิ่มขึ้นและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3. การปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษา มีการจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนราชการและแบ่งเขตพื้นที่การศึกษา 175 เขต กระจายอำนาจทางการศึกษา การบริหารบุคคล วิชาการ และงบประมาณ การกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล แต่ยังไม่เข้าใจการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน และการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นยังมีน้อย

4. การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการส่งเสริมพัฒนาครู-อาจารย์ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูง ปัญหาคือจากครูบางส่วนยังไม่มีวุฒิ

ทางการศึกษาทำให้การพัฒนาการศึกษาขาดความเป็นเอกภาพ การพัฒนาครูและบุคลากร
ยังเน้นการอบรมเชิงทฤษฎีมากกว่าการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติหรือฝึกในสถานการณ์จริง

5. การปฏิรูปทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มีการปรับปรุงโครงสร้าง
แผนงบประมาณเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงานและประหยัดทรัพยากร แต่การ
ประมาณค่าใช้จ่ายของนักเรียนยังขาดข้อมูลพื้นฐาน และพบปัญหามากในโรงเรียนขนาดเล็ก

เทอดศักดิ์ ปาระแก้ว (2547 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย ปัญหาการบริหารงานบุคลากร
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2
ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับปัญหาการบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทัศนะ
ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน 5 ด้าน คือ การวางแผนอัตรากำลังและกำหนด
ตำแหน่ง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
วินัยและการรักษาวินัย และการออกจากราชการ อยู่ในระดับมาก

2. ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง มีปัญหาการบริหาร
งานบุคลากรในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านมากกว่าผู้บริหารขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05

สันติ มุกดาสนิท (2547 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย ปัญหาและเปรียบเทียบการดำเนินงาน
ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถม
ศึกษาจังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษา มีปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา
โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านวิชาชีพครู
และบุคลากรทางการศึกษา และด้านระบบบริหารและการจัดการ อยู่ในระดับมาก

2. ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก มีปัญหาการดำเนินงานตามแนวทาง
การปฏิรูปการศึกษาโดยรวมและรายด้านมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่
อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ปัญหาที่สำคัญที่พบ ได้แก่ ครูและชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาท
ของตนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ
หลักสูตรน้อย และครูขาดการพัฒนาตนเองในด้านพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4. ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการอบรมให้ความรู้ในการจัดทำหลักสูตรของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรมีความตระหนักรู้ต่อวิชาชีพ และควรมี
การกระจายในการบริหารสถานศึกษาอย่างแท้จริง

สำนักงานติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 31-35)

ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษา จากโรงเรียนทั่วประเทศ 8,260 โรงเรียน พบปัญหาและข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านการบริหารทั่วไป ได้แก่ 1) ฝ่ายบริหารสถานศึกษาควรทำหน้าที่ในการให้บริการ ปรับปรุงการบริการให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการติดต่อ 2) จัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์สื่อสารสำหรับการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก 3) การส่งหนังสือราชการล่าช้าและกำหนดเวลากลับด่วนเกินไป 4) เพิ่มการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร 5) มอบอำนาจ/กระจายอำนาจให้ศูนย์เครือข่าย/สถานศึกษามากขึ้น 6) จัดตั้งศูนย์ประสานงานโดยใช้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเดิม 7) จัดทำคู่มือการบริหารให้สถานศึกษารับทราบทุกด้าน 8) ลดปริมาณการออกหนังสือราชการในแต่ละฝ่ายงาน ทำให้เสียเวลาในการสอนหนังสือ และ 9) ควรนำเทคโนโลยีในการติดต่อประสานงานกับสถานศึกษา เช่น โทรศัพท์ โทรสาร วิทยุสื่อสาร และระบบอินเทอร์เน็ต มาใช้ในการบริหาร
2. ด้านการบริหารบุคคล ได้แก่ 1) ครูควรมีความเข้าใจในการบริหารงานโรงเรียนเพื่อการปฏิบัติงานสอนที่มีประสิทธิภาพ 2) ควรปรับทัศนคติของครูในการทำงานร่วมกัน 3) ควรปรับปรุงการทำงานให้ทำการแทนกันได้ 4) ควรประชุมครูและคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และ 5) ควรจัดบุคลากรช่วยงานธุรการที่ครบถ้วน
3. ด้านงานวิชาการ ได้แก่ 1) การฝึกอบรมควรจัดทำแผนตลอดปี 2) จัดเจ้าหน้าที่นิเทศติดตามงานการเรียนการสอนและงานอื่น ๆ 3) ควรจัดระบบสารสนเทศที่มีข้อมูลเป็นปัจจุบัน และหลากหลายเพียงพอต่อการพัฒนางานวิชาการ และ 4) ควรมีการประเมินผลการจัดการศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง
4. ด้านการเงินและงบประมาณ ได้แก่ 1) ควรให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณและบริหารได้ด้วยตนเองแต่ละฝ่ายงาน 2) ให้ความรู้เรื่องการเงินและพัสดุแก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจนและถูกต้อง 3) ควรมีศูนย์/คลังข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ไม่ซ้ำซ้อน เป็นระบบเดียวกัน 4) ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการสร้างอาคารสถานที่ การประชุมอบรม การสัมมนา และการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเพียงพอ

ฉัฐวุฒิ พิมพา (2548 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย ปัญหาในการบริหารงานสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาใหม่ จากผู้บริหารสถานศึกษาทั่วประเทศ พบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่า มีปัญหาในการบริหารงานสถานศึกษาโดยรวม และรายด้าน 2 ด้าน คือ การบริหารงานบุคคลและกฎหมาย และการจัดการอาคารสถานที่ อยู่ใน

ระดับมาก ส่วนอีก 2 ด้าน คือ การจัดการการเงิน และการจัดการงานวิชาการ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี และประสบการณ์ 11-20 ปี มีปัญหาในการบริหารงานสถานศึกษาโดยรวมและรายด้าน มากกว่าที่มีประสบการณ์ 21 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง มีปัญหาในการบริหารงานสถานศึกษาโดยรวมและรายด้าน มากกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

กฤษณา คล่องแคล่ว (2548 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง รายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียนการสอน งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน งานประชุมอบรมทางวิชาการ งานวัดผลประเมินผล งานนิเทศภายใน และงานห้องสมุด ตามลำดับ
2. หัวหน้างานวิชาการและครูผู้สอน มีปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยรวมและรายด้าน มากกว่าผู้บริหารและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและขนาดโรงเรียนเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการ คือ ควรจัดประชุมอบรมการจัดทำและสรุปปัญหาการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแต่ละปีการศึกษา ควรมีการติดตามอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และการจัดทำหลักสูตรคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ควรมีความเป็นสากล

สมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย (2548 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานวิชาการ คือ ผู้บริหารในเขตพื้นที่และเจ้าหน้าที่ที่มาจากสำนักงานการประถมศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา ปัญหาขาดการช่วยเหลือภายในกลุ่มทางวิชาการที่เดิมมีโรงเรียนมัธยมศึกษาหลายโรง ได้แลกเปลี่ยน

และช่วยเหลือกันในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นคล้ายคลึงกัน ขาดนโยบายที่ชัดเจนในการกำหนดเขตพื้นที่การรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเข้าศึกษาต่อจึงมีการแย่งนักเรียนหรือบางโรงเรียนแย่งรับภาระจำนวนนักเรียนที่มากเกินไป ขาดการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เพราะศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่มาจากสำนักงานการประถมศึกษา โครงสร้างงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่กว้างเกินไปทำให้การสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียนมัธยมศึกษาหยุดชะงัก

2. การบริหารงบประมาณ คือ การจัดสรรงบประมาณล่าช้าเพราะมีขั้นตอนซับซ้อน แนวปฏิบัติที่ไม่ชัดเจน และไม่กระจายอำนาจ เกณฑ์การจัดสรรงบประมาณใช้วิธีแบ่งตามจำนวนโรงเรียนแทนการแบ่งตามสภาพความขาดแคลนหรือจำนวนนักเรียน และการจัดสรรวัสดุ-ครุภัณฑ์ไม่สอดคล้องกับหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา

3. การบริหารงานบุคลากร คือ การบรรจุแต่งตั้งครูใหม่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์และวิชาเอกที่สถานศึกษาต้องการ การย้ายข้าราชการครูเป็นอำนาจของเขตพื้นที่การศึกษา ทำให้มีการช่วยราชการค่อนข้างมากในโรงเรียนชุมชนเมืองส่วนโรงเรียนห่างไกลขาดแคลนบุคลากรค่อนข้างมาก และการพัฒนาบุคลากรในระดับมัศึกษามีน้อยและไม่ตรงกับความต้องการของครู

4. การบริหารทั่วไป คือ การบริหารบริหารด้าน ICT รวมทั้งโรงเรียนทำให้การติดต่อสื่อสารมีความล่าช้า ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเพราะเป้าหมายใหญ่การพัฒนาผู้เรียนระดับประถมศึกษาที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมหรือความเสี่ยงน้อยกว่า และวัฒนธรรมการทำงานแตกต่างกันทั้งในระดับกลุ่มวิชาการ และเขตพื้นที่การศึกษา ระหว่างโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา

5. แนวทางแก้ไขควรแก้ไขกฎกระทรวง เพื่อแบ่งส่วนราชการในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็นสองส่วน คือ ฝ่ายประถมศึกษาและฝ่ายมัธยมศึกษา และจัดกลุ่มโรงเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มโรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 กลุ่มโรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 และกลุ่มโรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 4 เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีความคล่องตัวและสอดคล้องกับสภาพจริง

2. งานวิจัยต่างประเทศ

สพาร์ค (Sparks, 1990 : 3605-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจในการปฏิบัติงานของครูใหญ่โรงเรียนไฮสกูลในมลรัฐเคนตักกี (Kentucky) ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า ครูใหญ่ใช้เวลาทำงานมากที่สุดตามลำดับดังนี้ คือ การนิเทศการสอน การแนะนำ การประชาสัมพันธ์ การศึกษางานวิชาการ งานธุรการ กิจกรรมเสริมหลักสูตร การควบคุมระเบียบวินัย และการเรียนการสอน ส่วนความเข้าใจในการบริหารงานของครูใหญ่ไม่ได้

ขึ้นกับท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ แต่จะขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน โดยครูใหญ่โรงเรียนขนาดใหญ่มีความเข้าใจในการปฏิบัติงานมากกว่าครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

ดีคาโร (De Caro. 1995 : 4721-A) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการโดยกลุ่มบุคคล และทฤษฎีที่สนับสนุนการบริหารงานโดยกลุ่มบุคคล เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารงาน โดยกลุ่มบุคคลจะต้องประกอบกับการกำหนดวัตถุประสงค์การวางแผน การจัดองค์การ การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจ การสั่งการและการประเมินผล รวมไปถึงบุคคลกร การเรียนการสอน กิจกรรมนักเรียน การเงินและพัสดุ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผลการวิจัยพบว่า การวินิจฉัยสั่งการเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารงานโดยกลุ่มบุคคล การบริหารบุคลากร การเรียนการสอน กิจกรรมนักเรียน การเงินและพัสดุ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานโดยกลุ่มบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

ทาล์ (Tubbs . 1996 : 4966-A) ได้ศึกษาการรับรู้การบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จของครูใหญ่ในเมืองเคาน์ตี มลรัฐจอร์เจีย ในด้านที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงเรียนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตร การควบคุมงบประมาณ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และบทบาทของผู้นำ โดยเน้นถึงประสบการณ์ในการบริหาร และสถานภาพตำแหน่ง ที่จะส่งผลกระทบต่อการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม พบว่า 87 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

1. สถานภาพตำแหน่ง และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร ไม่มีผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ บทบาทของผู้นำ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และการควบคุมงบประมาณ

2. ผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเห็นด้วยกับการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือในการกำหนดตารางสอนของโรงเรียนมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 ระดับ ไม่เห็นด้วยกับการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกคณะทำงานให้กับโรงเรียน

คาซัล (Kahl. 1997 : 6039-A) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพการสอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งผู้บริหาร จำนวน 10 คน ในโรงเรียนขนาดใหญ่ประจำท้องถิ่นทางตอนใต้ของรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้สร้างขึ้นเพื่อประเมินคุณภาพการสอนของครู การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือมาตรฐานของสภาวิชาชีพการสอนระดับเด็ควัยรุ่นแห่งรัฐ และเกณฑ์อื่น ๆ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหาร

กำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลการสอนของครูคล้าย ๆ กัน แต่มีรายละเอียดบางอย่างแตกต่างกันไปตามภูมิหลัง และการเตรียมผู้บริหาร นอกจากนี้ยังพบว่า เกณฑ์ในการประเมินผลดังกล่าว สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐาน 6 ใน 11 ด้าน

ดันแคน และจัน (Duncan and Jean. 1998 : 6554-A) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนในเมือง Bermuda ประเทศแคนาดา โดยศึกษาจากเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาของรัฐ ครูในโรงเรียนและศึกษาจากตัวผู้บริหารโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียนได้ใช้เวลาปฏิบัติงานภารกิจของงานบริหารโรงเรียนด้านใดบ้าง และเกิดผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งประเมินประสิทธิผลของผู้บริหารโรงเรียนโดยตรง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเพิ่มความรับผิดชอบ การปฏิบัติงานบริหารโรงเรียนให้ได้ผลมากยิ่งขึ้น และกลุ่มเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาได้ลงความเห็นว่าเป็นผู้บริหารโรงเรียนบางแห่งสมควรที่จะต้องโยกย้ายเพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการบริหารโรงเรียน ข้อเสนอแนะ คือ มีความจำเป็นที่จะต้องจัดโครงการฝึกอบรมผู้บริหารโรงเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถการบริหารโรงเรียนให้มากขึ้น โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ทางการศึกษา ได้กำหนดโครงการฝึกอบรมแก่ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ที่เข้าสู่อำนาจผู้บริหารโรงเรียนด้วย

เมเยอร์ (Meyer. 1998 : 6638-A) ได้ศึกษาความเชื่อเชิงปรัชญา และการปฏิบัติเชิงนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยแบ่งขั้นตอนการศึกษาเป็น 3 ระยะ คือ ระยะแรก กำหนดให้ผู้บริหาร 8 คน ตอบแบบสอบถามความเชื่อทางนิเทศของ กลลิคแมน (Glickman) ระยะที่สอง ใช้ผู้บริหารตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมและเจตคติของการนิเทศ ที่เชื่อว่าสำคัญ จากการใช้เครื่องมือวัดที่ดัดแปลงมาจากของ เซอร์จิโอวานนิ (Sergiovanni) และระยะที่สาม ใช้การสัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่าความเชื่อเชิงปรัชญา และการปฏิบัติในการนิเทศของผู้บริหารสอดคล้องกับข้อเสนอแนะในการนิเทศ โดยผู้บริหารมีลักษณะเป็น 3 ประเภท คือ ผู้ร่วมมือ แบบไม่สั่งการ และผสมทั้งสองแบบ รวมทั้งผู้บริหารทั้ง 3 แบบ มีความเชื่อในเชิงปรัชญาการนิเทศ 6 ใน 10 ข้อ แตกต่างกัน การที่ผู้บริหารมีความเชื่อเชิงปรัชญาแตกต่างกันทั้งในด้านข้อเสนอแนะและการปฏิบัติสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อและเจตคติที่แตกต่างกันในเรื่องการนิเทศ และเจตคติการรับรู้ของผู้บริหารที่จะนำไปสู่ขบวนการนิเทศของโรงเรียน และสอดคล้องระหว่างรูปแบบการนิเทศที่ใช้จริงกับรูปแบบที่เสนอแนะ

เอวิตัน (Eveton. 2001 : 12005-A) ได้ศึกษา ปัญหาของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนคติของครูใน โรงเรียนประถมศึกษาชนบทของหน่วยงานบริการทางการศึกษา รัฐจอร์เจีย

พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครูต้องการรับรู้ปัญหาของผู้บริหาร โรงเรียนแตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ทางการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน พบว่า ครูมีทัศนคติต่อกระบวนการบริหารการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนโดยรวมและรายด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล งานธุรการ งานปกครอง และการบริการศึกษาแก่ชุมชน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง รวมทั้ง ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ทางการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีปัญหาการบริหาร โรงเรียนต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัญหาการบริหารงานสถานศึกษา ที่คล้ายคลึงกัน คือ สถานศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาการบริหารตามขอบข่ายของกระทรวง ศึกษาธิการกำหนด อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ปัญหาสำคัญที่พบคือ จำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานไม่เพียงพอ นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้พัฒนาน้อย ขาดแคลนงบประมาณ การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรและนอกหลักสูตรไม่ต่อเนื่อง การเก็บเอกสารเข้าแฟ้มของงานธุรการไม่เป็นระบบ ไม่มีการควบคุมตรวจสอบงานสารบรรณและทำลายหนังสือราชการ ขาดการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและการประเมินผลงาน ขาดการประสานงานที่ดีในการขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น รวมทั้งพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีปัญหาการบริหารงานแตกต่างกัน สอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลจากการศึกษารั้ครั้งนี้เป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการบริหารสถานศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการต่อไป